

UNIVERZITA KARLOVA V PRAZE

FAKULTA SOCIÁLNÍCH VĚD

Institut komunikačních studií a žurnalistiky

Katedra žurnalistiky

Alexandra Přečková

**Zpravodajské pořady České televize vysílané
v polském jazyce na
území Moravskoslezského kraje**

Bakalářská práce

Praha 2009

Autor práce: **Alexandra Přečková**

Vedoucí práce: **PhDr. Martin Lokšík**

Oponent práce:

Datum obhajoby: **2009**

Hodnocení:

Bibliografický záznam

PŘEČKOVÁ, Alexandra. *Zpravodajské pořady České televize vysílané v polském jazyce na území Moravskoslezského kraje*. Praha: Univerzita Karlova, Fakulta sociálních věd, Institut komunikačních studií a žurnalistiky, 2009. 75 s. Vedoucí diplomové práce PhDr. Martin Lokšík.

Anotace

Bakalářská práce pojednává o vysílání České televize pro polskou menšinu. Jedná se o pořad *Zprávy v polském jazyce*, který je součástí dvou zpravodajských relací regionálního vysílání Televizního studia Ostrava. Úvodní část práce se věnuje postavení polské menšiny na území Moravskoslezského kraje. Přihlíží k demografickému charakteru minority a nastiňuje její historický vývoj na tomto území. Nezbytné je také přiblížení práv národnostních menšin v mediální oblasti v legislativě české i evropské. Hlavní kapitoly se věnují konkrétním pořadům České televize, které jsou určeny polské menšině. Jedná se o *Události v regionech* (dříve *Report*) a *Zajímavosti z regionů*. Následující obsahová analýza je základem pro bližší charakteristiku polské relace. Na její bázi jsou rozebírány jednotlivé proměnné (téma, domicil, jazyk a aktéři synchronních výpovědí) a ověřovány dané hypotézy. V práci jsou také přiblížena ostatní média, která se podílejí na tvorbě pro polskou národnostní menšinu. Jedná o dva pořady Českého rozhlasu Ostrava a několik periodik, která v jazyce minority na území Moravskoslezského kraje vycházejí. Závěrečná část nahlíží na problematiku z druhé strany, ze strany diváků, posluchačů a čtenářů. Je zde vyložen možný pohled recipientů na menšinovou tvorbu nejen ze strany Poláků, ale také Čechů. Pro ilustraci slouží stručný popis výsledků výzkumu Českého rozhlasu Ostrava, který zatím jako jediný blíže zkoumal ohlas a oblibu polského vysílání u publika.

Annotation

This diploma thesis describes the Czech Television broadcast intended for the Polish minority. The program called “*Zprávy v polském jazyce*” (News in Polish) is a part of two regional broadcasting products made in TV studio in Ostrava. First part of this thesis pays attention to the situation of the Polish minority within Northern Moravia County with respect to its historical emergence. It is also important to unify the Czech and European equality legislation of the media policy minorities’ rights. Main part of

the thesis gives attention to two Czech television's programmes designated to Poles in Czech region. The programmes are "Události v regionech" (Regional news) and "Zajímavosti z regionů" (Regional matters of interest). Following analysis is essential for further characterization the Polish programme broadcasting. Based on that specified aspects are described (i.e. theme, domicile, the language and participants of the synchronous statements) as well as the hypothesis are tested. Furthermore other media for creating programmes for Polish minority are mentioned. There are two programmes of Czech Radio Ostrava and several magazines published in Polish within Northern Moravia County. Final part gives the point of view of recipients on these issues – viewers, listeners and readers (both Polish and Czech). As an illustration there is enclosed brief description of Czech Radio Ostrava survey results which – so far as the only one – tried to research the popularity and public acceptance of there special Polish programmes.

Klíčová slova

Polská menšina, legislativa, Těšínské Slezsko, Česká televize, zpravodajství, analýza, Český rozhlas, tisk, sledovanost.

Keywords

Polish minority, legislation, Czech part of Silesia, The Czech television, news, analysis, The Czech radio, press, ratings.

Prohlášení

1. Prohlašuji, že jsem předkládanou práci zpracovala samostatně a použila jen uvedené prameny a literaturu.
2. Vlastní text práce bez anotací a příloh má celkem 79 648 znaků s mezerami, tj. 45 normostran.
3. Souhlasím s tím, aby práce byla zpřístupněna veřejnosti pro účely výzkumu a studia.

V Praze dne 11. května 2009

Alexandra Přečková

Poděkování

Na tomto místě bych ráda poděkovala vedoucímu práce PhDr. Martinu Lokšíkovi za trpělivost a dobré rady a PhDr. Ing. Pavlu Novákovi, Ing. Šárce Mouralové a Mgr. Bohdaně Kružíkové ze sekce výzkumu České televize za poskytnutá data. Děkuji za spolupráci také řediteli ostravského studia České televize Mgr. Iljovi Rackovi, šéfredaktorovi Mgr. Karlu Novákovi a celé polské redakci. Na závěr děkuji také řediteli Českého rozhlasu Ostrava Ing. Igoru Horváthovi.

OBSAH

1. NÁRODNOSTNÍ A JAZYKOVÁ SPECIFIKA MORAVSKOSLEZSKÉHO KRAJE	- 10 -
1.1. POLSKÁ NÁRODNOSTNÍ MENŠINA	- 10 -
1.1.1. Demografický charakter polské menšiny	- 11 -
1.1.2. Nástin vývoje polské národnostní menšiny na území českého Těšínského Slezska a jejího vlivu na společnost	- 13 -
1.1.3. Práva polské menšiny v mediální oblasti v evropské legislativě	- 16 -
1.1.4. Práva polské menšiny v mediální oblasti v české legislativě	- 17 -
2. ZPRAVODAJSKÉ POŘADY ČESKÉ TELEVIZE VYSÍLAJÍCÍ V POLSKÉM JAZYCE.....	- 19 -
2.1. REPORT (UDÁLOSTI V REGIONECH).....	- 20 -
2.1.1. Polské vysílání v Reportu (Událostech v regionech)	- 20 -
2.1.2. Původní podoba Zpráv v polském jazyce.....	- 22 -
2.1.3. Současná podoba Zpráv v polském jazyce.....	- 22 -
2.2. ZAJÍMAVOSTI Z REGIONŮ	- 23 -
2.2.1. Polské vysílání v Zajímavostech z regionů	- 24 -
2.3. DALŠÍ PROJEKTY ČESKÉ TELEVIZE VYSÍLANÉ V POLSKÉM JAZYCE.....	- 24 -
3. OBSAHOVÁ ANALÝZA	- 26 -
3.1. OPERACIONALIZACE VÝZKUMNÉHO TÉMATU	- 26 -
3.2. INTERPRETACE VÝSLEDKŮ	- 28 -
3.2.1. Téma příspěvků	- 29 -
3.2.2. Domicil příspěvků	- 31 -
3.2.3. Jazyk synchronních výpovědí.....	- 32 -
3.2.4. Aktéři synchronních výpovědí.....	- 33 -
3.3. OVĚŘENÍ HYPOTÉZ.....	- 35 -
4. POLSKÝ JAZYK V OSTATNÍCH MÉDIÍCH	- 38 -
4.1. POLSKÝ JAZYK V ČESKÉM ROZHLESE OSTRAVA.....	- 38 -
4.2. POLSKÝ JAZYK V PERIODIKÁCH	- 40 -

5.	OHLASY NA POLSKÉ VYSÍLÁNÍ U PUBLIKA	- 42 -
5.1.	SLEDOVANOST A OBLIBA POLSKÉHO VYSÍLÁNÍ V ČESKÉ TELEVIZI.....	- 43 -
5.2.	OHLASY NA POLSKÉ VYSÍLÁNÍ V ČESKÉM ROZHLASE.....	- 45 -
6.	ZÁVĚR.....	- 47 -
7.	RESUMÉ	- 50 -
8.	SUMMARY	- 51 -
9.	POUŽITÁ LITERATURA.....	- 53 -
10.	ZDROJE A PRAMENY	- 56 -
10.1.	INTERNETOVÉ ZDROJE.....	- 56 -
10.2.	PRAMENY.....	- 59 -
11.	PŘÍLOHY.....	- 60 -

Úvod

Téma své bakalářské práce jsem zvolila na základě dlouholeté zkušenosti s touto problematikou. Jelikož v Moravskoslezském kraji žiji, přicházím s polským jazykem dennodenně do styku. Jsem svědkem procesu, ve kterém se střetávají dva jazyky - jeden většinový a druhý menšinový. Oba na sebe navzájem působí a ovlivňují zdejší společnost. Evidentní je to nejen ve společenském, zejména kulturním životě, ale stále častěji i v médiích.

Průnik polštiny do veřejné sféry je v Moravskoslezském kraji, zvláště v oblasti Těšínského Slezska, dán historickými a geografickými souvislostmi. Těšínské Slezsko, které v první kapitole blíže vymezím, je územím na hranici tří států - České republiky, Slovenska a Polska. Tyto tři národy se zde po staletí střetávaly a vzájemně na sebe působily. Tímto Těšínské Slezsko ovlivnily i po stránce etnografické. Trvalo ale několik desítek let, než se místní jazyková diferenciací promítla i do médií. Největší vliv i zastoupení v této oblasti měla menšina s polskou národností. Od 20. století je polský jazyk součástí menšinových i nemenšinových periodik a regionálního vysílání Československého, respektive Českého rozhlasu. Později si polština vybojovala své místo i v regionálním vysílání České televize.

Právě problematika užívání polského jazyka v médiích je základní koncepcí mé práce. Jejím prostřednictvím bych chtěla přiblížit tento v České republice ojedinělý jev v širším kontextu a poukázat na jeho specifika. Jelikož se jedná o oblast, která doposud nebyla v médiích či v odborných publikacích blíže reflektována, bude má práce prvotní tohoto druhu.

První kapitolu práce věnuji obecnému pohledu na národnostní a jazyková specifika Moravskoslezského kraje. Současně vymezím i základní termíny, se kterými budu pracovat.

Stěžejní jsou dvě následující kapitoly. V nich se zaměřím na konkrétní pořady v polském jazyce vysílané Českou televizí. Jedná se o zpravodajský pořad Report (dnes Události v regionech) a Zajímavosti z regionů. Z důvodu větší přehlednosti a srozumitelnosti práce jsem se rozhodla věnovat kvantitativní obsahové analýze samostatnou kapitolu. Prostřednictvím této analýzy vyložím strukturu výše uvedených relací a pomocí mnou určených proměnných ověřím stanovené hypotézy. Vycházet budu z vysílání pořadů v posledním kvartálu roku 2008. Neopomenu na komparaci struktury pořadů v jejich počátcích a nyní. Na základě rozhovorů pořizovaných

v ostravském televizním studiu České televize přiblížím podněty, které ke vzniku polského vysílání vedly, a další okolnosti týkající se vývoje tohoto specifického vysílání. Na bázi získaných informací přiblížím i jiné projekty, které Televizní studio Ostrava v polském jazyce realizovalo a které připravuje do budoucna.

Na základě získání jedinečného výzkumného materiálu Českého rozhlasu jsem se rozhodla oproti teším pozměnit pořadí následujících dvou kapitol. Čtvrtý oddíl budu věnovat ostatním médiím, která vycházejí či vysílají na území Moravskoslezského kraje v polském jazyce. V audiovizuální sféře se zaměřím na vysílání Českého rozhlasu, tedy médium veřejné služby. Co se týče tisku, přiblížím periodika vycházející primárně pro polskou menšinu. Obsahem páté kapitoly bude interpretace sledovanosti a obliby polského vysílání u publika. Jediný výzkum, který byl uskutečněn, realizoval Český rozhlas Ostrava. V práci tak přiblížím i tento, jelikož se domnívám, že jeho výsledky je možno částečně zobecnit i v rámci televize. Jiná odborná studie na téma polského vysílání doposud provedena nebyla. Dále zde budu vycházet z dat poskytnutých výzkumnou sekcí České televize. Na jejich základě se dá hypoteticky odvodit, jakou změnu ve sledovanosti Reportu způsobilo zavedení pravidelného vysílání v polském jazyce.

Téma mé práce je natolik ojedinělé, že není jednoduché k němu opatřit relevantní cizojazyčnou literaturu. I v rámci českých odborných publikací je velmi obtížné se některých informací dohledat. Po důkladné rešeršní práci tak vycházím z maximálních dostupných zdrojů. Velkou část textu opírám o informace z poskytnutých rozhovorů. Zásadní jsou pro mne i data vyplývající z obsahové analýzy pořadů.

V příloze uvádím doslovné přepisy všech rozhovorů pořízených na půdě České televize a Českého rozhlasu v Ostravě. Součástí přílohy jsou i původní materiály výzkumné sekce České televize, které obsahují data o sledovanosti Reportu, respektive Událostí v regionech.

Cílem práce není pouze přiblížení některých médií Moravskoslezského kraje, která vysílají či vycházejí v polském jazyce. Mou snahou je také podat na základě obsahové analýzy charakteristické rysy konkrétních pořadů vybraných médií a vzbudit o tuto raritu zájem v celé české společnosti. Myslím si, že se jedná o vysoce specifický jev, který si zaslouží pozornost.

1. Národnostní a jazyková specifika Moravskoslezského kraje

Moravskoslezský kraj je velice specifický. Nejen po stránce národnostní, ale také jazykové. Setkáváme se zde s národností polskou, slovenskou či moravskou a slezskou. Tyto mají nemalý vliv i na jazykovou škálu kraje. Z celkového počtu 1 269 467 obyvatel¹ Moravskoslezského kraje je 87,2 % národnosti české, 2,3 % moravské, 3,4 % slovenské a 3,1 % polské.² Zbylé národnosti (slezská, německá, romská, maďarská, ukrajinská, vietnamská) mají procentuální zastoupení zanedbatelné.

Tato diverzifikace se promítá i do veřejného života. Národnostní menšiny, které mají v kraji více jak 10procentní zastoupení, mají práva na užívání svého jazyka i ve veřejné sféře legislativně zakotvená. Například zákon o obcích takovéto menšině zaručuje uvádění názvů měst, ulic či budov státních orgánů v jejím jazyce.³ Existují však i další legislativy specifikující menšinová práva v jiných oblastech veřejného života. O těch se zmíním v konkrétní podkapitole.

Výsledky sčítání lidu však dokazují, že v posledních letech dochází k výraznému poklesu podílu tradičních národnostních menšin (polská, slovenská či německá) na úkor zvyšování podílu jiných (vietnamská či ukrajinská). Tradičně jedno z nejvyšších procentuálních zastoupení má v Moravskoslezském kraji stále polská národnostní menšina.

1.1. *Polská národnostní menšina*

Ve své práci se zaměřím pouze na národnost polskou. Během rešeršní práce jsem se setkala i s pojmem národní menšina (Kadłubiec, 1997). V této studii ale budu pracovat s termínem národnostní menšina (či menšina) ve smyslu, jak ho definuje zákon č. 273/2001 Sb., o právech příslušníků národnostních menšin a o změně některých

¹ Konkrétní údaje o počtech obyvatel a procentuálního zastoupení národností vycházejí z posledního sčítání lidu, provedeného Českým statistickým úřadem, ze dne 1. 3. 2001. Dostupný z WWW: <http://www.czso.cz/sldb/sldb.nsf/i/scitani_lidu_2001>.

² Český statistický úřad : Sčítání lidu, domů a bytů 2001 [online]. 18. 10. 2003 , 26. 10. 2006 [cit. 2009-03-24]. Dostupný z WWW: <[http://www.czso.cz/csu/2003edicniplan.nsf/t/C2002DD869/\\$File/Kapitola2.pdf](http://www.czso.cz/csu/2003edicniplan.nsf/t/C2002DD869/$File/Kapitola2.pdf)>.

³ Zákon č. 128/2000 Sb., o obcích.

zákonů, který byl schválen 2. srpna 2001: „Národnostní menšina je společenství občanů České republiky žijících na území současné České republiky, kteří se odlišují od ostatních občanů zpravidla společným etnickým původem, jazykem, kulturou a tradicemi, tvoří početní menšinu obyvatelstva a zároveň projevují vůli být považováni za národnostní menšinu za účelem společného úsilí o zachování a rozvoj vlastní svébytnosti, jazyka a kultury a zároveň za účelem vyjádření a ochrany zájmů jejich společenství, které se historicky utvořilo.“⁴

Rozmístění polské národnostní menšiny není rovnoměrné. Téměř 80 % obyvatel polské národnosti z celé republiky žije na území Těšínského Slezska.⁵ Mečislav Borák vymezuje Euroregion Těšínské Slezsko jako oblast zahrnující celkem čtrnáct polských obcí (od Jastrzebia-Zdroje až po Istebnou) a třicet devět českých (od Bohumína po Bukovec). (Borák, 1998) Karol Daniel Kadłubiec oblast obývanou Poláky definuje pouze v rámci České republiky. Hovoří o území Zaolzie (česky Záolží), které tvoří asi 800 km² Těšínského Slezska. (Kadłubiec, 1997) Název Zaolzie je užíván především v polské literatuře a specifikuje polský pohled na tuto oblast za řekou Olzou. Pro potřeby své práce budu užívat pojem české Těšínské Slezsko (či Těšínsko), který eliminuje jeho polskou část.

1.1.1. Demografický charakter polské menšiny

Podle údajů z posledního sčítání lidu z roku 2001 je počet obyvatel České republiky, kteří se hlásí k polské národnosti, druhý největší hned po národnosti slovenské. V rámci Moravskoslezského kraje jsou Poláci také v druhém nejpočetnějším menšinovém zastoupení.⁶

⁴Zákon č. 273/2001 Sb., o právech příslušníku národnostních menšin.

⁵Vláda České republiky : *Polská národnostní menšina* [online]. 7. 4. 2006 [cit. 2009-03-24]. Dostupný z WWW: <<http://www.vlada.cz/cz/pracovni-a-poradni-organy-vlady/rnm/mensiny/polska-narodnostni-mensina-16124/>>.

⁶Český statistický úřad : *Sčítání lidu, domů a bytů 2001* [online]. 20. 11. 2007 [cit. 2009-03-24].

Dostupný z WWW: <http://www.czso.cz/csu/redakce.nsf/i/polska_narodnost >;

<[http://www.czso.cz/csu/2003edicniplan.nsf/t/C2002DD869/\\$File/Kapitola2.pdf](http://www.czso.cz/csu/2003edicniplan.nsf/t/C2002DD869/$File/Kapitola2.pdf) >.

Z následující tabulky vyplývá, že 70 % osob s polskou národností žije v okrese Frýdek-Místek a Karviná.⁷ Je také evidentní, že v uvedených okresech Moravskoslezského kraje došlo od sčítání lidu z roku 1991 k úbytku této národnostní menšiny. Nárůst naopak zaznamenala Praha. Dle zprávy Českého statistického úřadu má na toto navýšení vliv zahrnutí osob s dlouhodobým pobytem do celkového počtu obyvatel. Pokles podílu polské národnosti v Moravskoslezském kraji může být ovlivněn již několik let probíhající asimilací polského obyvatelstva v českém Těšínském Slezsku. (Borák, 1998; Rusková In Kadłubiec, 1997)

Tabulka č. 1 Maximální absolutní hodnoty polské národnosti v obcích ČR

Obec	Absolutní počet osob s polskou národností	Přírůstek +/-, úbytek -/ proti roku 1991
Třinec	6 892	-1 335
Karviná	5 250	-1 752
Český Těšín	4 257	-576
Havířov	2 881	-901
Praha	1 486	147
Bystřice	1 481	-216
Vendryně	1 353	-90

zdroj: ČSÚ, Sčítání lidu k 1. 3. 2001

Z dostupných statistických údajů lze vyčíst, že ne ve všech obcích Moravskoslezského kraje má polská menšina silné zastoupení. Je nutno ale rozlišovat absolutní počet a podíl na celkovém počtu obyvatel. Například v Třinci tvoří Poláci až 17,7 % tamního obyvatelstva⁸, v Českém Těšíně 16, 12 %.⁹ V obcích s malým počtem

⁷ Český statistický úřad : Sčítání lidu, domů a bytů 2001 [online]. 18. 10. 2003 , 26. 10. 2006 [cit. 2009-03-24]. Dostupný z WWW:

<[http://www.czso.cz/csu/2003edicniplan.nsf/t/C2002EA6AD/\\$File/Kapitola3.pdf](http://www.czso.cz/csu/2003edicniplan.nsf/t/C2002EA6AD/$File/Kapitola3.pdf)>.

⁸ Český statistický úřad : Sčítání lidu, domů a bytů 2001 [online]. 2005 , 24. 3. 2009 [cit. 2009-03-24].

Třinec. NUTS 4: CZ0812. Dostupný z WWW:

<<http://www.czso.cz/sldb/sldb2001.nsf/obce/598810?OpenDocument>>.

⁹ Český statistický úřad : Sčítání lidu, domů a bytů 2001 [online]. 2005 , 24. 3. 2009 [cit. 2009-03-24].

Český Těšín. NUTS 4: CZ0813. Dostupný z WWW:

<<http://www.czso.cz/sldb/sldb2001.nsf/obce/598933?OpenDocument>>.

obyvatel je procentuální zastoupení příslušníků polské národnostní menšiny mnohonásobně vyšší. Pro porovnání jsem na základě údajů Českého statistického úřadu¹⁰ vytvořila tabulku, ve které demonstruji podíl osob s polskou národností na celkovém počtu obyvatel dané obce. Na základě rešeršní práce jsem vybrala tři obce, které mají nejvyšší procentuální zastoupení polské menšiny, a tři další obce, které naopak mají nejvyšší absolutní počet obyvatel s polskou národností. (viz Tabulka č. 2)

Tabulka č. 2 Podíl a absolutní počet obyvatel polské národnosti ve vybraných obcích

Obec	Počet obyvatel	Absolutní počet obyvatel polské národnosti	Podíl osob s polskou národ. na počtu obyv./%/
Hrádek	1 756	751	42,8
Milíkov	1 300	534	41,1
Košariska	365	141	38,6
Třinec	38 953	6 892	17,7
Český Těšín	26 429	4 257	16,1
Karviná	65 141	5 250	8,1

Zdroj: ČSÚ, Sčítání lidu k 1. 3. 2001

1.1.2. Nástin vývoje polské národnostní menšiny na území českého Těšínského Slezska a jejího vlivu na společnost

Polská národnostní menšina má své kořeny na území České, respektive Československé republiky, už od počátku 20. století. Konkrétně od roku 1920, kdy došlo k rozdělení Těšínska. Vzhledem k tomu, že má práce není věnována výhradně historickému vývoji polské národnostní menšiny, zaměřím se především na vývojové tendence po roce 1989.¹¹ Ty považuji za zásadní při vytváření podmínek pro mediální produkci v menšinovém jazyce.

¹⁰ Český statistický úřad : Sčítání lidu, domů a bytů 2001 [online]. 2005 [cit. 2009-03-24]. Dostupný z WWW: <<http://www.czso.cz/sldb/sldb2001.nsf/openiselnik?openform&:cz081>>.

¹¹ Dřívější léta zmíním například při komparaci vývojové situace. Nebudu na tomto místě popisovat postupný historický vývoj polské národnostní menšiny od počátku 20. století. Tento by si dle mého úsudku zasloužil samostatnou kvalifikační práci.

Rok 1989 se stal pro postavení polské národnostní menšiny na československém území klíčový. Pád komunistické nadvlády z naší ústavy definitivně odstranil vedoucí úlohu strany. Tím vznikla půda pro rozvoj plurality názorů i u Poláků v českém Těšínském Slezsku.

Polská menšina postupně nacházela ve zdejší společnosti své pevné místo a začínala obnovovat některé ze svých starých spolků a zároveň budovat nové. V roce 1995 už měla polská menšina na dvacet organizací, které zastřešovala *Rada Poláků*. (Zahradnik In Kadłubiec, 1997) Tato organizace, jejímž hlavním úkolem je reprezentovat zájmy polské menšiny v České republice, byla zvolena v březnu 1990. O pět let později vzniklo občanské sdružení *Kongres Poláků v ČR*. Jeho orgánem se stala také *Rada Poláků*. Právě existence místních polských spolků a organizací byla pro Poláky zásadní. První národní buditelé se jejich prostřednictvím snažili uchránit polštinu před vnějšími asimilačními vlivy. (Josiek In Kadłubiec, 1997) Nejsilnější polskou organizací však nadále zůstává *PZKO (Polski Związek Kulturalno-Oświatowy)*, který vznikl ve 40. letech 20. století. Třetím působícím spolkem je politické hnutí *Wspólnota*.

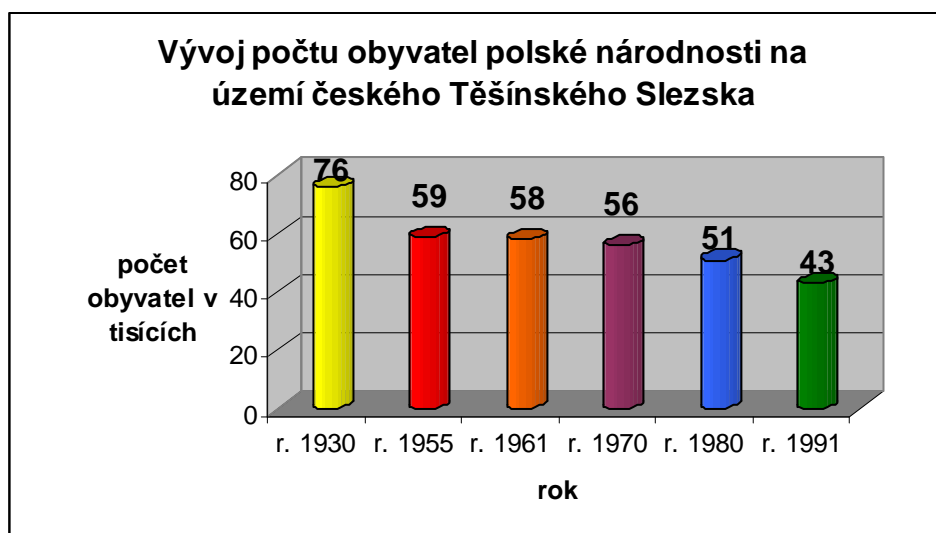
Existence polské menšiny zvýšila i kulturní úroveň regionu. Zejména díky působnosti polských lidových souborů i polských místních škol. Tyto se významně podílely na šíření lidové kultury a tradic v rámci severní Moravy a Slezska. Nedílnou součástí působení menšiny byla i osvětová činnost. V jejím rámci Poláci zakládali profesionální divadelní tělesa a vydávali knihy, časopisy či kalendáře.¹² Vydavatelská činnost jen dokazovala jejich národní aktivitu a snahu posílit polské povědomí, bránit se proti odnárodnění a rozšiřovat myšlenkové obzory. Už od samých prvopočátků bylo zřejmé, že nepůjde o činnost výdělečnou. Toto však Polákům ve vydávání nezabránilo. Prostřednictvím tiskovin se nesnažili dosáhnout zisku, ale prosadit se především po stránce ideové či politické. (Zahradnik In Kadłubiec, 1997) Je evidentní, že tato bojovnost za zachování národní identity je pro polskou národnostní menšinu typická i dnes. Svědčí o tom nemalá aktivita jak na poli veřejném, společenském, kulturním, tak i mediálním. (viz kapitola 2)

Během téměř jednoho století docházelo v rámci této menšiny k razantnímu snižování počtu obyvatel. (viz Graf č. 1) Jedním z faktorů ovlivňujících tento pokles je

¹² Stanislaw Zahradnik ve své stati zmiňuje 1,5 tisíce polských knih, 150 titulů polských tiskovin a 64 titulů kalendářů, které byly v tomto regionu vydány v období 1920-1995.

asimilace polské menšiny, jak už bylo zmíněno výše. Nejde však o nijak výjimečný jev. Asimilace menšinového národu je totiž během jeho existence na cizím území téměř nevyhnutelná. Menšina se dostává do styku s většinovým jazykem či většinovou kulturou. To podstatně ovlivňuje i vzájemnou koexistenci, a menšina se tak postupně přizpůsobuje většině. Někdy je pak velmi složité dvě původně různé národnosti od sebe odlišit.

Graf č. 1 Vývoj počtu obyvatel polské národnosti na území českého Těšínského Slezska od 1930-1991

Zdroj: Borák, 1998

Tadeusz Siwek vymezuje dvě hlediska, dle kterých hodnotí příslušnost obyvatel k polské národnostní menšině - subjektivní a objektivní. Na základě subjektivního hlediska se za Poláky považují ti, kteří se k této národnosti sami hlásí. Objektivní hledisko naopak odkazuje k tomu, že Poláky se cítí být i ti, kteří vykazují jen určité znaky příslušnosti k menšinovému národu (například jazyk). (Siwek In Kadłubiec, 1997)

Za zásadní asimilační znak považují jazyk. V tomto případě se ale nejedná o přizpůsobování Poláků Čechům, ale o oboustranné ovlivňování. Důležitým prostředkem vzájemného dorozumívání se na území českého Těšínského Slezska stává těšínské nářečí. Tomuto rozumí bez větších problémů jak příslušníci polské národnostní menšiny, tak česká většina. Podle Ireny Bogoczové Češi žijící v této jazykově specifické oblasti však nemají problém porozumět i mluvené polštině. (Bogoczová In Kadłubiec, 1997)

Poláci v českém Těšínském Slezsku jsou ale v procesu asimilace stále trochu zdrženlivější. I přes jisté prvky přizpůsobování se českému obyvatelstvu se polská menšina snaží udržet svou národní identitu se všemi tradicemi a zvyky. Nyní je tato jejich aktivita posilována regionální činností médií.

1.1.3. Práva polské menšiny v mediální oblasti v evropské legislativě

Život polské menšiny na našem území nebyl zprvu jednoduchý. Zásadním problémem, se kterým se Poláci potýkali, byla chybějící legislativa zaručující jejich práva. Přes několik neúspěšných snah došlo až v listopadu 1997 ke schválení *Rámcové úmluvy o ochraně národnostních menšin* Parlamentem České republiky. Dalších legislativních opatření se stále nedostávalo. (Borák, 1998)

Rámcová úmluva o ochraně národnostních menšin byla vyhlášena Radou Evropy už v roce 1995. Česká republika ji ratifikovala až o dva roky později a v platnost vstoupila od 1. dubna 1998. Práva menšin ve sféře přijímání a rozšiřování informací a názorů definuje úmluva v čl. 1 odst. 9 takto: „(...) právo na svobodu vyjadřování každého příslušníka národnostní menšiny zahrnuje svobodu zastávat názory a přijímat a rozšiřovat informace a myšlenky v menšinovém jazyce bez zasahování veřejné moci a bez ohledu na hranice. V rámci svého právního řádu strany zajistí, aby příslušníci národnostních menšin nebyli diskriminováni ve svém přístupu ke sdělovacím prostředkům.“¹³ Odst. 3 zdůrazňuje nutnost zakotvení této pravomoci do mediálních zákonů příslušné země: „Strany příslušníkům národnostních menšin nebrání v tvorbě a užívání tiskovin. V právním rámci rozhlasového a televizního vysílání zajistí, pokud možno a s ohledem na ustanovení odst. 1, aby bylo příslušníkům národnostních menšin umožněno tvořit a užívat své vlastní sdělovací prostředky.“¹⁴

Další legislativou upravující práva menšin v oblasti mediální je *Evropská charta regionálních či menšinových jazyků*, přijata ve Štrasburku 5. listopadu 1992.¹⁵ Tato

¹³ Český helsinský výbor : *Rámcová úmluva o ochraně národnostních menšin* [online]. 2002-2008 [cit. 2009-03-24]. Dostupný z WWW: <<http://www.helcom.cz/view.php?cisloclanku=2005020116>>.

¹⁴ Český helsinský výbor : *Rámcová úmluva o ochraně národnostních menšin* [online]. 2002-2008 [cit. 2009-03-24]. Dostupný z WWW: <<http://www.helcom.cz/view.php?cisloclanku=2005020116>>.

¹⁵ *Vláda České republiky : Evropská charta regionálních či menšinových jazyků* [online]. 2. 6. 2006 [cit. 2009-03-24]. Dostupný z WWW: <http://www.vlada.cz/assets/ppov/rnm/dokumenty/mezinarodni-dokumenty/charta_cz.pdf>.

vymezuje v čl. 11a) povinnosti a pravomoci veřejnoprávních médií v přístupu k národnostním menšinám. Přímou definuje, že pokud nedojde ke zřízení televizního či rozhlasového kanálu v jazyce menšiny, pak „(...) náležitým způsobem zajistí, aby provozovatelé rozhlasového a televizního vysílání vysílali programy v regionálních nebo menšinových jazycích (...).“¹⁶

1.1.4. Práva polské menšiny v mediální oblasti v české legislativě

Český mediální právní systém navazuje na nařízení vyplývající z legislativy evropské (viz výše). Práva menšin na svobodný přístup k informacím a na jejich šíření prostřednictvím médií jsou zakotvena ve více zákonech. Základní vymezení jejich pravomocí poskytuje *zákon č. 273/2001 Sb., o právech příslušníků národnostních menšin a o změně některých zákonů*. Povinnost v rámci naplnění práv menšin je stanovena i v legislativě příslušných sdělovacích prostředků.¹⁷

Zákon č. 273/2001 Sb., o právech příslušníků národnostních menšin a o změně některých zákonů, byl vyhlášen ve Sbírce zákonů ke dni 2. srpna 2001. Jasně v paragrafu 13 vymezuje, že „příslušníci národnostních menšin mají právo na rozšiřování a přijímání informací v jazyce svých národnostních menšin,“ a že „stát podporuje pro zachování a rozvoj kultury, tradic a jazyků vydávání periodického i neperiodického tisku vydávaného v jazycích národnostních menšin, které tradičně a dlouhodobě žijí na území České republiky, a rozhlasové a televizní vysílání v jazycích národnostních menšin, které tradičně a dlouhodobě žijí na území České republiky.“¹⁸

Z legislativy konkrétních sdělovacích prostředků na tomto místě zmíním *zákon č. 231/2001 Sb., o provozování rozhlasového a televizního vysílání*. Ten ve čtvrtém odst. paragrafu 31 ukládá médiím veřejné služby tuto povinnost: „Provozovatel vysílání ze zákona je povinen sestavovat programovou skladbu tak, aby ve svém vysílání poskytoval vyváženou nabídku pro všechny obyvatele se zřetelem na jejich věk,

¹⁶Vláda České republiky : *Evropská charta regionálních či menšinových jazyků* [online]. 2. 6. 2006 [cit. 2009-03-24]. Dostupný z WWW: <http://www.vlada.cz/assets/ppov/rnm/dokumenty/mezinarodni-dokumenty/charta_cz.pdf>.

¹⁷Jedná se o zákon č. 483/1991 Sb., o České televizi; zákon č. 484/1991 Sb., O Českém rozhlasu; zákon č. 231/2001 Sb., o provozování rozhlasového a televizního vysílání.

¹⁸Zákon č. 273/2001 Sb., o právech příslušníků národnostních menšin.

pohlaví, barvu pleti, víru, náboženství, politické či jiné smýšlení, národnostní, etnický nebo sociální původ a příslušnost k menšině.“¹⁹

Tvorba pro národnostní menšiny je zahrnuta také v konkrétních zákonech o České televizi a Českém rozhlasu. V těchto je součástí definice náplně veřejné služby těchto médií. Znění konkrétního paragrafu obou zákonů ocituji v následující kapitole.

¹⁹ Zákon č. 231/2001 Sb., o provozování rozhlasového a televizního vysílání a o změně dalších zákonů.

2. Zpravodajské pořady České televize vysílající v polském jazyce

Jak již bylo řečeno v úvodu a naznačeno v první kapitole, polská národnostní menšina na území Moravskoslezského kraje má v mediální oblasti svá práva. I zákon o České televizi²⁰ v paragrafu 2 blíže určuje její povinnost ve „vytváření a šíření programů a poskytování vyvážené nabídky pořadů pro všechny skupiny obyvatel se zřetelem na svobodu jejich náboženské víry a přesvědčení, kulturu, etnický nebo národnostní původ, národní totožnost, sociální původ, věk nebo pohlaví (...) a v rozvíjení kulturní identity obyvatel České republiky včetně příslušníků národnostních nebo etnických menšin.“²¹ Je zde patrné, že zákon o České televizi vymezuje práva menšin na rozšiřování a příjem informací velice obecně. Nedefinuje konkrétně, jak a v jakém rozsahu má Česká televize služby pro národnostní menšiny naplňovat.

Nutno podotknout, že vysílání pro menšiny se uplatňuje pouze v rámci regionálního vysílání České televize. Termín „regionální zpravodajství“ je v novele zákona o provozování rozhlasového a televizního vysílání definován jako vysílání, které může přijímat méně jak 70 %, ale více jak 1 % obyvatel republiky.²² Ještě donedávna tato definice nebyla součástí žádného mediálního zákona. (Lokšík In Waschková Císařová, 2007) Na region se nahlíželo jako na periferii, a to i ve spojitosti s mediálním systémem. Nyní jsme však svědky posilování role regionální žurnalistiky a zvýšeného zájmu o média nacházející se mimo centrum. Tímto dochází k posílení tématu regionality na celostátní úrovni. Regionální média tak lze považovat za jednu z nejdůležitějších součástí mediálního systému, jelikož mají největší moc cíleně ovlivnit příjemce. (Waschková Císařová, 2007)

Právě vysílání pro polskou menšinu je jistým výsledkem prudkého rozvoje regionálních médií. V této kapitole přiblížím dva regionální zpravodajské pořady České televize, které ve svém vysílání polský jazyk uplatňují - *Report (Události v regionech)* a *Zajímavosti z regionů*.

²⁰ Stejně znění má také zákon 484/1991 Sb., o Českém rozhlasu.

²¹ Zákon 483/1991 Sb., o České televizi.

²² Zákon 235/2006 Sb., kterým se mění zákon č. 231/2001 Sb., o provozování rozhlasového a televizního vysílání a o změně dalších zákonů, ve znění pozdějších předpisů, a některé další zákony.

2.1. Report (Události v regionech)

Zpravodajský pořad Televizního studia Ostrava České televize *Report*²³ má svůj původ v 90. letech 20. století. Jako regionální součást tehdejších *Večerníků* se paralelně vysílal každý všední podvečer s *Večerníkem z Čech* (TVS Praha) a s *Jihomoravským večerníkem* (TVS Brno).

Do vysílání těchto pořadů výrazně zasáhla novela zákona o České televizi, která vymezila, že „časový rozsah regionálního vysílání zpravodajských a publicistických pořadů činí alespoň 25 minut denně.“²⁴ Tímto se proměnila i stopáž *Reportu* - z původních dvaceti minut na pětadvacet. Často se měnilo také umístění na programech České televize.

K nejvýraznější změně došlo na začátku roku 2007. Česká televize přišla s novým hlavním zpravodajským blokem, jehož součástí se stala i regionální příloha *Události v regionech*.²⁵ Ta byla vysílána bezprostředně po hlavní zpravodajské relaci v 19:25 a její vysílací čas činil 10 minut. *Reportu*, který vysílal v 18 hodin, byla stopáž zkrácena na 15 minut. Zatím poslední změna nastala ke dni 30. června 2008, kdy se *Události v regionech* z vysílacího času po *Událostech* přesunuly na 18. hodinu. Nahradily tak *Večerníky*, které dostaly jednotný název *Události v regionech* a svou původní stopáž 25 minut. Nadále však jde o paralelní vysílání tří regionálních studií.

2.1.1. Polské vysílání v Reportu (Událostech v regionech)

Polské vysílání, které získalo název *Zprávy v polském jazyce* (dále jen *Zprávy*), bylo do *Reportu* začleněno v září 2003. Tomuto pořadu bylo vyhrazeno posledních pět minut pětadvacetiminutové zpravodajské regionální relace. *Zprávy* se začaly vysílat jedenkrát týdně ve čtvrtek, později se přesunuly na pátek.

Zprávy byly až do konce roku 2004 finančně podporovány dotačním programem Ministerstva kultury.²⁶ Podle slov současného šéfredaktora zpravodajství TVS Ostrava

²³ Původní název byl *Moravskoslezské noviny*. (Pácl, 1997)

²⁴ Zákon č. 39/2001 Sb., kterým se mění zákon č. 483/1991 Sb., o České televizi, ve znění pozdějších předpisů, a o změně některých dalších zákonů.

²⁵ Jednalo se opět o regionální mutace tří regionálních televizních studií - TVS Praha, TVS Brno, TVS Ostrava.

²⁶ Ministerstvo kultury vypisuje dotace nejen na vydávání periodik v jazycích národnostních menšin, ale také na provozování rozhlasového nebo televizního vysílání v těchto jazycích. V roce 2004, 2005 a 2006

Karla Nováka se v rámci tzv. VÚ ČT (výrobní úkol ČT) s polským vysíláním ještě nepočítalo. Pro počátky bylo třeba zažádat o dotaci. V dalších letech již finanční prostředky na *Zprávy* měly ve výrobním úkolu svou položku.

Podnět k tomuto ojedinělému kroku dal ředitel TVS Ostrava Ilja Racek, který se menšinovými záležitostmi zabýval již během své působnosti na Ministerstvu kultury. Splnil tak přání příslušníků polské národnostní menšiny, kteří se již od 90. let na adresu České televize obraceli s žádostí o vysílání v polském jazyce. Prvotní vysílání se však od dnešního lišilo.²⁷

V prvním odvysílaném vydání ze dne 4. září 2003 byla jedna zpráva věnována právě vzniku polského zpravodajského bloku. Na tomto místě bych chtěla zdůraznit některé výpovědi ze strany polských představitelů. Generální konzul Polské republiky v Ostravě Andrzej Kaczorowski k tomuto ojedinělému činu České televize říká: „Nebál bych se to nazvat historickou událostí. Vzniká tak příležitost setkat se s polskými sousedy, seznámit se s jejich vynikajícími úspěchy v oblasti kultury, s jejich tradicemi a zvyky. Takto toho budeme o sobě vědět navzájem víc.“²⁸ Předseda Kongresu Poláků Józef Szymeczek polské vysílání bere jako pomoc při vzájemném sblížení obou národů: „Věřím, že se tento pořad stane přínosem nejenom pro Poláky, ale i pro Čechy, kteří díky tomu získají možnost seznámit se s životem naší menšiny.“²⁹ Kromě zástupců polské menšiny je aktérem synchronní výpovědi také místopředseda vlády ČR Petr Mareš: „Ve srovnání s Českým rozhlasem má Česká televize určitý dluh. Doufám, že tento krok Ostravanů znamená, že ho začíná odstraňovat.“³⁰ (více o polském vysílání v Českém rozhlase viz kapitola 4)

byl dotován i magazín *Babylon*. Ten se zaměřuje na problematiku všech národnostních menšin, které žijí v České republice. V odkazovaném dokumentu Ministerstva kultury jsou u sekce dotací pro Českou televizi přehozené řádky týkající se dotační výše u pořadu *Babylon* a televizního vysílání pro polskou menšinu v jejich jazyce. (*Vláda České republiky : Dotace ministerstva kultury* [online]. 18. 7. 2008 [cit. 2009-04-21]. Dostupný z WWW: <http://www.vlada.cz/assets/ppov/rnm/dotace/dotace-ministerstva-kultury/tisk_1999_2008_jednotlive_roky_shrnuti_1.pdf>).

²⁷ V této podkapitole budu vycházet především z poskytnuté nahrávky z prvního čtvrt roku polského vysílání v Reportu. Disk DVD s nahrávkou přikládám v příloze jako ukázkou původního formátu vysílání.

²⁸ 6. zpráva v prvním odvysílaném vydání (4. 9. 2003). Dostupné na disku DVD v příloze.

²⁹ *ibid.*

³⁰ *ibid.*

2.1.2. Původní podoba Zpráv v polském jazyce

Diferenciace dnešních *Zpráv v polském jazyce* a těch v roce 2003 byla především formátová. Původní *Zprávy* se vysílaly ve čtvrtek a byly moderované. Měly tak charakter skutečné zpravodajské relace. Na pozici moderátora se po týdnu střídali jednotliví redaktoři. Celkem jich bylo v roce 2003 šest - Tomáš Neščák, Renata Bilan, Magdalena Holeksová, Roman Grycz, Elzbieta Molenda, Barbara Sýkorová. Tento formát s moderátorskými vstupy byl zachován až do roku 2006. Od následujícího roku došlo k již zmíněné přeměně hlavního zpravodajského bloku, kdy se desetiminutová část podvečerního *Reportu* přesunula do tzv. *Událostí v regionech*. (viz výše) Stopáž polských *Zpráv* tak bylo nutno zkrátit. Z původních pěti minut se *Zprávy* vysílaly v délce tří až čtyř minut. Podle současného šéfredaktora TVS Ostrava Karla Nováka by pokračování v moderaci bylo za takových podmínek neefektivní. Proto bylo žádoucí od ní ustoupit. Od prosince 2007 se také výrazně snížil počet redaktorů polských *Zpráv*.

Další odlišností byl přístup k jazykovému zpracování. Šlo o produkt vysílaný ve spisovném polském jazyce, základním jazykovým kódem byla tedy polština. Jelikož byly *Zprávy* vysílány na českém televizním kanálu, byly jednotlivé výpovědi doplněny českými titulky. České synchrony redaktoři překládali do jazyka polského a opatřovali je titulky v češtině.

2.1.3. Současná podoba Zpráv v polském jazyce

Zprávy v polském jazyce si vydobily během své téměř šestileté existence pevné místo v podvečerním regionálním vysílání České televize.³¹ Od svého vzniku prošly řadou změn. Přesunuly se ze čtvrtku na pátek a zkrátila se jim stopáž. Jak jsem zmínila výše, v roce 2007 se část regionálního vysílání, 10 minut, přesunula do *Událostí v regionech* vysílaných po hlavní zpravodajské relaci *Události*. Následné snížení stopáže na necelé čtyři minuty polským *Zprávám* zůstala i po červnu 2008, kdy se *Události v regionech* přesunuly na osmnáctou hodinu. (viz podkapitola 2.1.)

³¹ *Události v regionech (Report)* mají vysílací čas od 18.00 do 18.25.

Zásadní změnou však bylo zrušení moderace a eliminace redaktorů. Dnes se náplní *Zpráv* zabývají Tomáš Neščák a Renata Bilan. Moderátorské vstupy ze studia nahradil úvodní stand-up.³² Některé reportáže obsahují také stand-up závěrečný.

Transformace nastala i v jazykové modifikaci. Původně polsky dabované české synchrony jsou nyní v původním znění a doplněny polskými titulky. Tomáš Neščák, který jako jediný ze všech dosavadních redaktorů má české občanství i českou národnost, i když se narodil v Polsku, tvrdí, že hlavní snahou redakce je, aby ve *Zprávách* zněla především polština. Tudíž i ve většině případů jsou synchrony pořizovány s polsky mluvícími občany.

2.2. Zajímavosti z regionů

Zpravodajský pořad *Zajímavosti z regionů* (dále jen *Zajímavosti*) je součástí vysílání od roku 2004. Je mu vymezeno brzké nedělní ráno.³³ Zřejmě z toho důvodu je jeho sledovanost mizivá. Hlavním důvodem vzniku *Zajímavostí* byla kvóta, která České televizi ukládá povinnost vysílat regionální zpravodajství každý den.³⁴ (Dvořák, 2005)

Dvacet pět minut vysílacího času, které *Zajímavostem* náleží, je vyplněno převážně reportážemi odvysílanými v regionálních pořadech v uplynulém týdnu. Jistým specifikem této relace je, že je zaměřena spíše na události neaktuálního charakteru. Svě místo v ní mají především zprávy z oblasti kultury, umění, lidových tradic a zajímavostí. Každé vydání obsahuje jednu hlavní reportáž, jejíž téma bývá dále rozváděno a komentováno prostřednictvím rozhovoru s odborníky v daném oboru.

Zajímavosti se vysílají, stejně jako *Události v regionech*, ve třech regionálních mutacích z TVS Praha, Brno a Ostrava.

³² Stand-up je synchronní výpověď redaktora na kameru. Obvykle je chápán jako domicil televizní stanice a zvyšuje v divákovi autenticitu materiálu.

³³ *Zajímavosti z regionů* se mají vysílací čas od 5.35-6.00.

³⁴ V sobotu je vysílán regionální pořad *Týden v regionech*.

2.2.1. Polské vysílání v Zajímavostech z regionů

Od podzimu 2007 je posledních pět minut *Zajímavostí* věnováno *Zprávám v polském jazyce*. V převážné většině jde o tytéž zprávy, které se objevily v jejich pátečním vydání. Jelikož mají *Zprávy* v rámci *Zajímavostí* delší stopáž, přidává se často jedna zpráva navíc. Není to však pravidlem.

Polské vysílání je součástí *Zajímavostí* necelé dva roky. Nedošlo tak zatím v jeho struktuře k žádným změnám. Měnilo se jen jeho umístění v pořadech České televize. Od ledna 2008 se *Zprávy* přesunuly do pořadu *Známe se*. (viz podkapitola 2.3.) Zde přetrvaly do jeho ukončení v srpnu téhož roku. Od září 2008 se *Zprávy* vrátily opět do *Zajímavostí*.

2.3. Další projekty České televize vysílané v polském jazyce

Regionální produkce České televize v polském jazyce je velice bohatá. Kromě výše zmíněných zpravodajských relací se TVS Ostrava podílelo na několika dalších pořadech vysílaných v polštině.

Prvním z projektů byl pořad *Poznejme se*. Česká televize na něj získala dotaci ze strukturálních fondů Evropské unie v rámci programu Interreg IIIA pro období 2004-2006.³⁵ Jednalo se o historicky první spolupráci ostravského studia České televize s polskou veřejnoprávní televizí TVP Katowice.³⁶ Vysílat se v České republice začalo v září 2006 (v Polsku o měsíc později) v pondělí ráno na ČT1 i na ČT24. Zkrácené verze byly prezentovány také v pořadu *Dobré ráno z Moravy a Slezska*.

³⁵ **Interreg IIIA** je tzv. Iniciativa Společenství Evropské unie, jejímž cílem je pozvednout celkovou socioekonomickou úroveň příhraničních regionů s ohledem na obchodní, hospodářské, turistické a kulturní vztahy mezi sousedícími regiony. Program je zaměřen na česko-polskou přeshraniční spolupráci s důrazem na zlepšování podmínek pro hospodářský růst přeshraniční oblasti, pro udržitelný rozvoj životního prostředí a regeneraci přeshraniční oblasti a s důrazem na snahu o další sociální integrace česko-polské hranice. Obecně se tento program snaží o podporu přeshraniční spolupráce mezi příhraničními oblastmi, které jsou znevýhodněny izolací příhraničních komunit od svých přirozených sousedů na druhé straně hranice a také okrajovým postavením území v rámci svých vlastních státních hranic a politik. (*Interreg IIIA ČR-PL* [online]. 2005 , 6. 4. 2009 [cit. 2009-04-06]. Dostupný z WWW: <<http://www.interreg3a.cz/>>)

³⁶ Viz Příloha č. 3: Rozhovor s projektovou manažerkou ČT Xeníí Kaduchovou, 9. 9. 2008 v Ostravě

Pětadvacetiminutový týdeník *Poznejme se* byl ve svém obsahu směřován na události a zajímavosti z oblastního života (zvyky, tradice, oslavy...) a prioritně zaměřen na diváka příhraničního regionu. Jeho posláním bylo vytvořit silný pocit sousedství a narušit zažitá stereotypy. Pořad byl dvojjazyčný a provázela ho moderátorská dvojice Magdalena Holeksová a Petr Šiška. Celkem bylo odvysíláno 58 dílů. Pořad byl mezi veřejností velmi oblíbený. Jeho sledovanost sahala až ke 40 %.³⁷

Česko-polský pořad *Poznejme se* skončil v září 2007. Jeho nástupcem se od ledna následujícího roku stal obdobný pořad s názvem *Známe se*. Vysílala ho ČT24 v 11 hodin. Česká televize jeho prostřednictvím pokračovala ve výrobě pořadů, které mapují život v česko-polském pohraničí. Oproti jeho předchůdci již nebyl financován z evropských fondů, ale z vlastních zdrojů. *Známe se* byl proto zařazen do vysílání jako šestiměsíční výplň mezery mezi pořady podporovanými Evropskou unií. Moderátorská dvojice i náplň pořadu zůstala totožná.

Česká televize připravuje i třetí česko-polský projekt, který bude opět financován z evropských strukturálních fondů. Návrh musel být předložen do konce října 2008. Od září 2009 by se pořad mohl objevit na obrazovkách České televize. Přípravovaný pořad by se měl od předešlých lišit. Bude v něm již patrné, že se jedná o projekt dvou televizí - české a polské. V předchozích pořadech zatím nebylo zcela jasné, že obě televize spolu spolupracují.

³⁷ Jednalo se o 40 % z těch, kteří měli v danou chvíli zapnutý televizní přijímač. (MORAVEC, David. Televize Ostrava chce pokračovat ve výrobě česko-polských pořadů. *Česká média.cz* [online]. 23. 10. 2007, 6. 4. 2009 [cit. 2009-04-06]. Dostupný z WWW: <http://archive.ceskamedia.cz/article.html?id=213482_ex_M&qqq=sledovalo>).

3. Obsahová analýza

Pro potřeby své práce jsem zvolila metodu obsahové analýzy. Jejím prostřednictvím se pokusím o detailní charakteristiku *Zpráv v polském jazyce* a kvantitativní vyjádření daných proměnných, tedy o tzv. mediální agendu.³⁸ Hlavním cílem této kapitoly bude ověření předem daných hypotéz.

Metoda obsahové analýzy je považována za tradiční metodu zkoumání obsahu. Bernard Berelson ji v 50. letech definoval jako „výzkumnou techniku pro objektivní, systematický a kvantitativní popis zjevného obsahu komunikace.“ (Schulz et al., 2004, s. 76) Helmut Sherer považuje obsahovou analýzu za „kvantitativní výzkumnou metodu pro systematický a intersubjektivně ověřitelný popis komunikačních obsahů, vycházející z vědecky podloženého kladení otázek.“ (Schulz et al., 2004, s. 30) K základním rysům této metody patří kvantifikace vybraných obsahových jevů a jejich následné řazení do předem daných kategorií. Aby byla získaná data dostatečně validní, je nutno mít k dispozici potřebný rozsah zkoumaného materiálu.

3.1. Operacionalizace výzkumného tématu

Téma výzkumu

Vzhledem ke koncepci a předpokládaným cílům práce jsem si téma výzkumu definovala takto: „Polské vysílání v pořadech České televize.“ (rozuměj v pořadech *Události v regionech* a *Zajímavosti z regionů*)

Základní hypotézy

Na základě obsahové analýzy se pokusím o ověření následujících hypotéz:

- č.1 - zda jsou témata polského vysílání těchto pořadů zaměřena na aktuální dění ve všech oblastech společenského života
- č. 2 - zda jsou témata polského vysílání těchto pořadů zaměřena na celý Moravskoslezský kraj
- č. 3 - zda jsou synchronní výpovědi především občanů polské národnosti

³⁸ Mediální agenda představuje témata a intenzitu jejich výskytu v mediálních obsazích. Většinou je indexována obsahovou analýzou zpravodajských médií. Ta se pokouší odhalit množství příspěvků na určité téma. (Dearing a Rogers In Trampota, 2006, s. 114)

- č. 4 - zda jsou synchronní výpovědi především představitelů hlavních polských organizací (Kongres Poláků, PZKO)
- č. 5 - zda jsou mezi zprávami v *Událostech v regionech* a v *Zajímavostech z regionů* nějaké specifické rozdíly

Výběrový soubor

V práci jsem vycházela ze dvou zpravodajských relací České televize: *Události v regionech*, *Zajímavosti z regionů*. Základním výběrovým souborem jsem zamýšlela zvolit jeden vysílací kvartál jednotlivých pořadů. Z důvodu technických problémů a změně ve vysílání jsem soubor konkretizovala na 15 odvysílaných vydání každého z pořadů. Soubor byl pořízen pro obě relace ve stejném období - říjen 2008-leden 2009.³⁹

Výzkumný vzorek ze základního souboru

Pro potřeby obsahové analýzy jsem z obou pořadů použila pouze vysílání *Zpráv v polském jazyce*. Důvodem, proč nebyl použit celý výzkumný soubor, bylo tematické zaměření práce a její základní cíle. Tyto se zaměřují pouze na vysílání v polském jazyce. V *Událostech v regionech* tvořily *Zprávy v polském jazyce* poslední necelé čtyři minuty. V případě *Zajímavostí z regionů* se vysílaly v posledních pěti minutách.

Analyzovat tedy budu celkem patnáct vydání polského zpravodajství u obou pořadů. Vzhledem k délce jedné relace a jejímu hlavnímu poslání považuji tento vzorek za dostatečně reprezentativní pro dosažení požadovaného výsledku.

³⁹ *Události v regionech* jsou byly sledovány za období 17. října 2008-6. února 2009. Důvodem přidání dvou vydání (30. ledna, 6. února) byla změna ve vysílání a technická chyba na internetovém serveru České televize, který umožňuje sledování všech pořadů ČT. (*Česká televize : iVysílání* [online]. 2008-2009 [cit. 2009-04-14]. Dostupný z WWW: <<http://www.ceskatelevize.cz/ivysilani/409231100040414-udalosti-v-regionech-ostava/>>). Vysílání ze dne 31. října 2008 nebylo na serveru k dispozici a vysílání ze dne 26. prosince neproběhlo, jelikož byl státní svátek.

Zajímavosti z regionů byly sledovány za období 19. 10. 2008-25. 1. 2009 Jedná se (kromě dvou vysílání - viz výše) o tatáž vydání, která byla odvysílána v pátek v *Událostech v regionech*. Většinou k nim ale byla přidána ještě jedna zpráva navíc. Všechna analyzovaná vydání pořadu jsem pořídila na záznam VHS.

Definování základní jednotky analýzy

Za základní jednotku obsahové analýzy jsem definovala jeden zpravodajský příspěvek. Pro větší přesnost jsem ho vymezila u klasického zpravodajského příspěvku⁴⁰ od úvodního stand-up po závěrečný stand-up a u obrazové zprávy⁴¹ od začátku asynchronní výpovědi redaktora po její skončení.

Definice proměnných

V průběhu výzkumu jsem se soustředila na čtyři základní jevy (proměnné). Každou z těchto proměnných budu analyzovat v další fázi kapitoly.

Jedná se o tyto proměnné:

- téma příspěvku (o čem daná zpráva pojednává)
- jazyk synchronní výpovědi (jakým jazykem hovoří dotazovaní)
- domicil příspěvku (ke které obci, oblasti se zpráva vztahuje)
- aktér synchronní výpovědi (z jaké profesní či sociální skupiny aktér pochází)

3.2. Interpretace výsledků

V této podkapitole se pokusím o interpretaci výsledků obsahové analýzy. Pro přehlednější strukturu jsem se rozhodla referovat o jednotlivých proměnných v samostatných oddílech. Výsledky jsem zároveň zaznamenala do tabulek, které doprovázejí každou specializovanou část. V příloze pak dodávám tytéž výsledky v grafické podobě.

⁴⁰ Klasický zpravodajský příspěvek je nejfrekventovanější složkou televizního zpravodajství. Základní kompozicí je obrácená pyramida. V úvodu přináší odpovědi na základní žurnalistické otázky. Událost registruje na úrovni obrazové i slovní. Délka se pohybuje kolem minuty a třiceti sekund.

⁴¹ Obrazová zpráva je stručným, krátkým a výstižným obrazovým záznamem události bez původního zvuku. Ten je doplněn čteným komentářem moderátora. Délka obrazové zprávy se většinou pohybuje okolo 30 sekund a přináší informace o méně relevantních událostech. Často je zařazována do bloků.

3.2.1. Téma příspěvků

První analyzovanou oblastí byla tematika odvysílaných příspěvků. Například Hartley (1982) mezi základní témata typologie zpráv řadí události politické, ekonomické, zahraniční, domácí, příležitostné a sport. (Hartley In Trampota, 2006) Tato však nebyla pro mou práci rozhodující. Na základě svého subjektivního rozhodnutí jsem si vzhledem k záměrům výzkumu stanovila sedm tematických okruhů: Škola/Školství, Kultura, Politika, Média, Výročí, Sport a Ostatní.⁴²

Z Tabulky č. 3 a 4 vyplývá, že ve *Zprávách v polském jazyce* (dále jen *Zprávy*) v *Událostech v regionech* (dále jen *Události*) i v *Zajímavostech z regionů* (dále jen *Zajímavosti*) dominovala témata kulturní. Tento fakt je jistě dán rolí regionálního zpravodajství, které v případě těchto dvou pořadů plní funkci pozitivního informátora. Důraz na společenské aktivity a kulturní informace je pro publikum regionálního programu zásadní. Tento divák chce vědět, co se v jeho nejbližším okolí děje zajímavého, co může navštívit apod. Ve vysílání, které je prioritně tvořeno pro polskou menšinu, se tento důraz stává ještě více relevantním. S přihlédnutím k tomu, že v rámci polské menšiny nedochází často ke skandálům či kauzám, je zpravodajství vedeno spíše směrem užitkovým. Redaktor *Zpráv* Tomáš Neščák tvrdí, že prioritní jsou pro ně různé kulturní akce a festivaly.

Důležitou součástí jsou také informace z oblasti polského školství, ať už po stránce reprezentativní, či problémové. Školy s polským jazykem vyučovacím jsou totiž v Moravskoslezském kraji hojně zastoupeny. Jedná se především o okresy Frýdek-Místek a Karviná. Ve zdejších polských školách se ve školním roce 2007/2008 vzdělávalo 2 814 žáků.⁴³ I tento fakt je důvodem, proč je téma školství ve *Zprávách* celkem frekventované.

⁴² Pokud se zpráva týkala zároveň dvou tematických okruhů, zařadila jsem ji pod téma, které bylo pro ni v danou chvíli zásadní. Např. zpráva o výročí školy měla prvotní cíl informovat diváka o výročí, tudíž jsem ji zařadila pod téma „Výročí“. Zprávy podobného charakteru se ale vyskytovaly minimálně.

⁴³ *Moravskoslezský kraj : Polské národnostní školství* [online]. 2008 , 5. 5. 2009 [cit. 2009-05-05].

Dostupný z WWW: <http://verejna-sprava.kr-moravskoslezsky.cz/nme_0202.html>.

Tabulka č. 3 Téma příspěvků/Události v regionech

Téma	Škola/Školství	Kultura	Politika	Média	Výročí	Sport	Ostatní	Celkem
Počet	6	22	5	5	4	2	2	46
Podíl	13 %	48 %	11 %	11 %	9 %	4 %	4 %	100 %

Tabulka č. 4 Téma/Zajímavosti z regionů

Téma	Škola/Školství	Kultura	Politika	Média	Výročí	Sport	Ostatní	Celkem
Počet	10	23	7	3	4	2	3	52
Podíl	19 %	44 %	13 %	6 %	8 %	4 %	6 %	100 %

Při komparaci *Událostí* i *Zajímavostí* docházím k názoru, že i přes menší diferenciaci těchto pořadů (viz výše) je struktura témat téměř totožná. Vzhledem k početnímu navýšení počtu zpráv v nedělních *Zajímavostech* se změnilo i jejich procentuální zastoupení. Kulturní informace tak nepatrně zmenšily svůj podíl na celkovém objemu zpráv, i když jich bylo odvysíláno více než v *Událostech*. S výrazným odstupem od témat týkajících se škol a školství si ale ponechaly prvenství.

Do kategorie „Ostatní“ jsem zařadila zprávu, která v případě *Událostí* nastolovala přehled chystaných událostí v rámci polské menšiny pro rok 2009. V *Zajímavostech* jsem k této informaci přiřadila navíc shrnutí událostí, které se na Těšínsku odehrály v uplynulém roce. V obou pořadech pak byla odvysílána reportáž přibližující výrobu vánočního cukroví u polských sousedů.

Mediální kategorie byla zaměřena především na informace o změnách šéfredaktorů v polských periodikách. Jedna zpráva se týkala vydání česko-polské knihy o vývoji vztahů Čechů a Poláků na tomto území. Polské vysílání obecně kladlo velký důraz na prezentaci česko-polských vztahů, nejen prostřednictvím vydaných médií. Právě *Zprávy* tak jistě zabírají důležitou pozici v oblasti utváření těchto národních relací a napomáhají vzájemnému soužití. Tato tematika je řešena i v oblasti politických událostí na bázi spolupráci reprezentantů obou národností.

Nejen témata kulturní, ale také všechna ostatní přispívají k utužování vzájemných vztahů. Pomáhají české národnosti poznávat zvyky a tradice polských sousedů, seznamují je s jejich tvorbou na poli divadelním či hudebním.

3.2.2. Domicil příspěvků

Domicil neboli zeměpisná lokace místa, kde se událost odehrála, je pro přiblížení charakteru *Zpráv* podstatný. Jak jsem již zmínila v první kapitole, polská menšina žije v Moravskoslezském kraji převážně v oblasti českého Těšínského Slezska. Pokud budu postupovat v návaznosti na Borákovo (1998) rozmezí této oblasti od Bohumína po Bukovec, pak mimo české Těšínské Slezsko spadá město Ostrava, Cieszyn (PL), Opava, Katowice (PL), Olomouc, Brno a Lysá nad Labem. Poslední tři města zároveň nepatří ani pod Moravskoslezský kraj. Cieszyn sice součástí českého Těšínského Slezska není, ale Euroregionu Těšínské Slezsko již ano.

Z tabulek č. 5 a 6 lze vyčíst, že nejčastějším domicilem *Zpráv* byl Český Těšín. Více než třetina zpráv pocházela z tohoto města. Jedním z možných zdůvodnění může být vysoký podíl polského obyvatelstva na celkovém počtu obyvatel. (viz Tabulka č. 2) I když prvenství nejen v podílu, ale i v absolutním počtu obyvatel polské národnosti má město Třinec, informace z jeho okolí jsou ve *Zprávách* minimální. Český Těšín může být frekventovanější i z toho důvodu, že je od svého polského protějšku Cieszyna oddělen pouze řekou Olší. V minulosti byla tato města spojena v jedno a dodnes jsou si velmi blízká. Právě proto má tradice polského obyvatelstva kořeny právě v Českém Těšíně. Sídlo zde mají téměř všechny polské organizace včetně těch hlavních - PZKO a Kongres Poláků. Vzhledem k již zmíněné oblíbenosti kulturních témat má Český Těšín další dominantu, Těšínské divadlo. To je výjimečné především svou strukturou. Divadelní scéna je rozdělena na českou a polskou. Právě z prostředí polské scény Těšínského divadla byla také velká část kulturních událostí.

Tabulka č. 5 Domicil příspěvků/Události v regionech

Domicil	Český Těšín	Ostrava	Karviná	Bystřice nad Olší	Havířov	Horní Suchá
Počet	19	7	4	1	2	1
Podíl	39,59 %	14,59 %	8,33 %	2,08 %	4,17 %	2,08 %

Cieszyn	Třinec	Mosty u Jablunkova	Hnojník	Opava	Stonava	Neurčeno
1	3	2	1	1	1	5
2,08 %	6,25 %	4,17 %	2,08 %	2,08 %	2,08 %	10,42 %

Tabulka č. 6 Domicil příspěvků/Zajímavosti z regionů

Domicil	Český Těšín	Ostrava	Karviná	Bystřice nad Olší	Havířov	Horní Suchá	Cieszyn (PL)	Třinec
Počet	19	9	4	2	2	1	1	1
Podíl	35,19 %	16,7 %	7,41 %	3,7 %	3,7 %	1,85 %	1,85 %	1,85 %

Mosty u Jablunkova	Hnojník	Stonava	Katovice (PL)	Olomouc	Brno	Lysá nad Labem	Neurčeno
2	1	2	1	1	1	1	6
3,7 %	1,85 %	3,7 %	1,85 %	1,85 %	1,85 %	1,85 %	11,11 %

Ostatní obce již mají téměř zanedbatelný podíl na celkovém objemu zpráv. Ostrava, i když leží mimo české Těšínské Slezsko, byla druhým nejčastějším domicilem. Zde je odůvodnění celkem zřejmé. Ostrava je krajským městem Moravskoslezského kraje, tudíž má jistý reprezentativní charakter. Navíc zde sídlí Ostravská univerzita, která s polskou stranou často spolupracuje, a pod její záštitou se konají i různé mezinárodní konference, přednášky a výstavy.

Při pohledu na obě dvě tabulky je zřejmé, že v *Zajímavostech* byla škála obcí širší. Obohatila se o města ležící mimo Moravskoslezský kraj. Je možné, že tento pořad se svým charakterem, který není prioritně a výlučně zpravodajský, snaží přiblížit i činnost a život Poláků v jiných částech České republiky.

3.2.3. Jazyk synchronních výpovědí

Za účelem detailní charakterizace polského vysílání v České televizi jsem si jako další proměnnou zvolila jazyk synchronních výpovědí. Jak jsem již zmínila výše, redaktor Tomáš Neščák v rozhovoru sdělil, že snahou celé polské redakce je, aby ve *Zprávách* zněla především polština. Jak je patrné z následujících dvou tabulek, tak polský jazyk je v synchronech skutečně převládající. Čeština se objevuje minimálně. Oproti *Zprávám*, které byly vysílány zpočátku (od roku 2003), je ale český jazyk již evidentní. Dříve redaktoři české výpovědi dabovali do polského jazyka a opatřovali je pouze českými titulky. Nyní jsou synchrony ponechávány v jazyce původním.

Tabulka č. 7 Jazyk synchronů/Události v regionech

Jazyk synchronu	Polský jazyk	Český jazyk	Jiný jazyk	Celkem
Počet	87	9	1	97
Podíl	90 %	9 %	1 %	100 %

Tabulka č. 8 Jazyk synchronů/Zajímavosti z regionů

Jazyk synchronu	Polský jazyk	Český jazyk	Jiný jazyk	Celkem
Počet	116	17	2	135
Podíl	86 %	13 %	1 %	100 %

Nelze však určit, nakolik se polský jazyk v synchronu shodoval s mateřským jazykem či s národností konkrétního mluvčího. V českém Těšínském Slezsku není totiž nijak výjimečné, když i rodilý Čech používá v této oblasti jazyk polský. Pro potřeby *Zpráv* pak dokáže i občan české národnosti hovořit plynule polsky. Určující nemusí být ani jméno mluvčího, jelikož v celém Moravskoslezském kraji se pod vlivem historických okolností (viz kapitola č. 1) uzpůsobila původně česká příjmení vlivu existence polského jazyka.

Jiný jazyk se ve *Zprávách* prakticky neobjevuje. Výjimkou byly případy, kdy se informace týkala přeshraniční spolupráce na úrovni Evropské unie.

3.2.4. Aktéři synchronních výpovědí

Pomocí této proměnné bych ráda ukázala, kdo bývá ve *Zprávách* nejčastěji stavěn do role mluvčího dané sekvence. Vzhledem k tematické převaze tohoto zpravodajství je nefrekventovanějším mluvčím osoba z prostředí uměleckého či kulturního. Velmi často se k události vyjadřují také političtí reprezentanti. Důvodem může být snaha o důraz na relevanci informace. Synchronní výpověď konkrétního politického představitele také může u publika vyvolávat větší důvěryhodnost k danému médiu.

Tabulka č. 9 Aktéři synchronních výpovědí/Události v regionech

Aktér(-ka)	Předseda(-kyně) organizace	Umělec(-kyně), kulturní pracovník(-ice)	Starosta(-ka), místostarosta(- ka)	Pedagogický(-á) pracovník(-ice)
Počet	13	21	7	14
Podíl	13,4 %	21,65 %	7,22 %	14,43 %

Vědecký(-á) pracovník(-ice)	Politický(-á) reprezentant(-ka)	Občan(-ka)	Ostatní	Celkem
6	15	12	9	97
6,19 %	15,46 %	12,37 %	9,28 %	100 %

Tabulka č. 10 Aktéři synchronních výpovědí/Zajímavosti z regionů

Aktér(-ka)	Předseda(-kyně) organizace	Umělec(-kyně), kulturní pracovník(-ice)	Starosta(-ka), místostarosta(- ka)	Pedagogický(-á) pracovník(-ice)
Počet	20	29	8	20
Podíl	14,81 %	21,48 %	5,93 %	14,81 %

Vědecký(-á) pracovník(-ice)	Politický(-á) reprezentant(-ka)	Občan(-ka)	Ostatní	Celkem
3	22	17	16	135
2,22 %	16,3 %	12,6 %	11,85 %	100 %

Je zde patrné, že někteří aktéři mají větší šance dostat se do zpráv než jiní. V případě předsedů organizací se do role mluvčího dostával hlavně předseda polské organizace Kongres Poláků Józef Szymeczek. V *Událostech* se k tématům vyjadřoval osmkrát (z celkem třinácti synchronů) a v *Zajímavostech* devětkrát (z celkem dvaceti synchronů). Opakovaným zařazováním tohoto aktéra do výpovědí tak *Zprávy* posilují jeho reprezentaci a vytvářejí dojem vlivného a důležitého člověka pro polskou menšinu. Nutno podotknout, že řada událostí je podnícena právě zmiňovaným Kongresem Poláků a je tedy vysoce relevantní pořídit výpovědi zástupce této organizace.

V obou pořadech jsou spíše v předních liniích také tzv. „vox pops“ neboli hlasy ulice, které představují krátké promluvy lidí a jejich prostřednictvím i veřejné mínění. (Trampota, 2006) Tyto ve *Zprávách* dostávají také určitý prostor. Většinou se jedná o populaci mladší třiceti let, tedy převážně o žáky a studenty. Všechny „vox pops“ byly výhradně občanů mluvících polským jazykem.

S přihlédnutím na fakt, že se kudálostem vyjadřují i vědečtí pracovníci (nejčastěji historici), je evidentní, že *Zprávy* usilují o maximální možnou míru odborného vyjádření. Jejich prostřednictvím se opět snaží o přiblížení vývoje česko-polských vztahů. Tato tematika je obecně velice frekventovaná.

3.3. Ověření hypotéz

Na počátku této kapitoly jsem si stanovila pět hypotéz. Na základě výše provedené analýzy se pokusím o jejich potvrzení, či naopak vyvrácení. Výsledek mi pak bude sloužit jako výstupní charakteristika daných pořadů.

Hypotéza č.1

Na bázi kvantitativních ukazatelů v tabulce č. 3 a 4 mohu usuzovat, že informace objevující se ve *Zprávách v polském jazyce* (dále jen *Zprávy*) jsou především z oblasti školství a kultury, méně již pak z oblasti politické. Ostatní témata jsou v minimálním výskytu. Lze definovat, že *Zprávy* se prioritně nezaměřují na všechny oblasti společenského života, nýbrž na témata, která jsou polskému obyvatelstvu nejbližší. Jedná se hlavně o divadelní představení a jiné kulturní akce spojené s divadlem v Českém Těšíně a o problematiku polského školství v českém Těšínském Slezsku. Upřednostňování těchto témat oproti jiným můžu charakterizovat jako vliv rutin. Pamela Shoemakerová (1996) zmiňuje tři základní typy tlaků, které jsou vyvíjeny na médium v rámci výběru událostí. Je to publikum, mediální organizace a zdroje. Na základě těchto vlivů je pak médium ovlivňováno při výběru zpráv. (Shoemakerová In Trampota, 2006) *Zprávy* se rozhodují zejména dle přání publika. Polská menšina se zajímá hlavně o to, co se jí týká. A právě zprávy o její kulturní činnosti a z polského školství jsou pro ni vysoce vítané a cenné. Podstatným vlivem jsou zajisté i informační zdroje. Polská menšina má v těchto oblastech značný počet svých reprezentantů. Jedná se nejen o předsedy a členy jejich organizací, ale také o silné zastoupení polsky mluvících pedagogů či osob politicky činných. Je tedy naprosto přirozené, že se tyto zdroje hlásí o prezentaci.

Není možno také přesně definovat, že se v případech obou pořadů jedná o aktuální zpravodajství. Už ze samé podstaty vysílání není možné prezentovat aktuální dění. Týdenní periodicita směřuje k tomu, že *Zprávy* slouží spíše jako pozvánka na danou akci či jako představení události již uplynulé. Právě v tomto aspektu se polské vysílání České televize liší od polského vysílání v Českém rozhlase. (viz kapitola 4)

Hypotéza č. 2

Výše zmíněná témata *Zpráv* jsou charakteristická tím, že se vážou především na oblast českého Těšínského Slezska. Nasvědčují tomu tabulky č. 5 a 6. Téměř všechny obce, které se během sledovaných patnácti vydání obou pořadů staly domicilem, se nacházejí v oblasti právě českého Těšínského Slezska. Výjimku tvoří například krajské město Ostrava. S přihlédnutím k obsahu jednotlivých zpráv ale mohu usuzovat, že Ostrava byla spíše reprezentativním domicilem. Informace, které byly pořízeny v tomto městě, se ale často týkaly situace v českém Těšínském Slezsku. Proto lze definovat, že témata, která se vyskytují ve *Zprávách*, jsou skutečně čerpána převážně z této těšínské oblasti.

Z tabulek je také zřejmé, že domicil se často opakuje. Tato skutečnost se váže k výše zmíněným rutinám. Především město Český Těšín je nepostradatelným zdrojem informací. Existence valné většiny polských spolků a organizací dodává městu na prestiži v rámci celého polského dění. Díky medializaci lze Český Těšín považovat za polské centrum českého Těšínského Slezska.

Hypotéza č. 3

Po jazykové stránce jsou *Zprávy* prioritně polské. Je to také jedna ze zásad celého redakčního týmu. Polské synchronní výpovědi jsou téměř stoprocentní. Pokud se vyskytne výpověď česká, pak je vysoce relevantní. Jiný než polský a český jazyk je skutečně ojedinělý a musí přinášet zásadní a pro danou situaci závažné informace.

Jak bylo řečeno v části, která se věnovala analýze synchronních výpovědí, není ale možné určit, jaké národnosti polsky mluvící občané jsou. V českém Těšínském Slezsku je zcela normální a přirozené mluvit dle situace oběma jazyky. U občanů české národnosti není výjimkou ani sledování televizních programů či poslech rozhlasových stanic v jazyce menšiny. Redaktoři polského vysílání tak jistě vítají, když mluvčí ovládá oba jazyky. Především ze strany obyvatel s českou národností. Užití polštiny pak může u menšinového publika zvyšovat důvěryhodnost a relevanci. Otázkou je, nakolik je tato možná dezorientace přínosná. Zajisté přispívá k asimilaci polské menšiny, ale pro Čechy může působit klamavě.

Hypotéza č. 4

S přihlédnutím k faktu, že polská menšina má na území českého Těšínského Slezska řadu národních organizací či spolků, je hypoteticky přijatelné, že i aktéři synchronních výpovědí jsou ve *Zprávách* nejčastěji jejich zástupci. Ve skutečnosti tomu tak jasně není. Hlavními mluvčími jsou kulturní pracovníci. Na téměř shodných

pozicích jsou političtí představitelé, lidé ze školství a také zmiňovaní předsedové polských spolků. Tento fakt opět inklinuje k výše zmíněným rutinám. Co se týče synchronních výstupů předsedů polských organizací, je třeba upřesnit několik skutečností. Pokud se k tématu vyjadřoval zástupce nějaké polské organizace, pak se jednalo hlavně o předsedu Kongresu Poláků Józefa Szymeczka. S přihlédnutím k analýze týkající se aktérů synchronních výpovědí je zřejmé, že Szymeczek byl v roli mluvčího minimálně v polovině sledovaných relací. Kongresu Poláků lze tedy přisoudit vysoce relevantní roli pro polskou menšinu.

Hypotéza č. 5

Z výše uvedených tabulek je zřejmé, že základním rozdílem mezi polskými *Zprávami* v *Událostech* a v *Zajímavostech* je počet zpráv. Do nedělních *Zajímavostí* se ve většině případů připojila ještě jedna klasická zpráva. Rozšířila tak počet příspěvků v průměru na čtyři na jedno vydání.

Po stránce jednotlivých druhů zpravodajských příspěvků se obě relace nijak nelišily. Obě využívají jak klasické zprávy, tak obrazové zprávy. Obrazová neboli nemá zpráva se v každém vydání vyskytovala povětšinou jedenkrát. Hlavní zastoupení měl klasický příspěvek.

Jiná diverzifikace byla u domicilu. Z tabulek 5 a 6 vyplývá, že *Zajímavosti* zařazovaly příspěvky i z jiných krajů České republiky. I když je tento pořad také vysílán ve třech regionálních mutacích a dané vysílání lze na obrazovkách ČT1 zhlédnout pouze v konkrétní regionální oblasti. V *Událostech* se vyskytovaly zprávy pouze z kraje Moravskoslezského, především z oblasti českého Těšínského Slezska.

S přihlédnutím k tabulkovým výsledkům jiných proměnných lze definovat, že podstatnější rozdíly ve vysílání polských *Zpráv* mezi těmito dvěma pořady nejsou.

4. Polský jazyk v ostatních médiích

Vysílání v polském jazyce není specifikem pouze ostravského studia České televize. Zpravodajství i publicistiku pro polskou národnostní menšinu připravuje také Český rozhlas Ostrava a několik periodik.⁴⁴

I když je téma práce orientováno na polské vysílání v České televizi, považují za nezbytné zmínit se i o jiných médiích, která tuto službu nabízejí. I rozhlas a tisk totiž svou tvorbou přispívají k národnímu uvědomování polské menšiny a pomáhají jí orientovat se v současném společenském dění.

4.1. Polský jazyk v Českém rozhlase Ostrava

Tradice polského vysílání v Českém rozhlase Ostrava spadá do padesátých let minulého století. V poválečné době na území dnešního Moravskoslezského kraje vznikaly různé polské organizace, mezi jinými i PZKO, a také školy s polským vyučovacím jazykem. Problémem, který zde vznikl, byl nedostatek učebnic v polštině. Vzhledem k faktu, že rozhlas plnil v tehdejší době převážně vzdělávací a osvětovou funkci, bylo rozhodnuto, že učebnice nahradí právě rozhlas. Školy tak plně využily jeho osvěty a začaly s edukačním vysíláním v polštině. Zprvu se vysílalo v sobotu a v neděli, později šlo již o každodenní desetiminutový pořad, který nesl název *Vědomosti v polském jazyce*. Později se od vzdělávacího programu začalo upouštět. Samostatná relace v polském jazyce začala vysílat 1. července 1950.

Počátky však nebyly lehké. Redakci scházely zkušenosti a dostatečně kompetentní pracovníci. K dispozici nebylo ani vhodné zařízení. Postupně se situace zlepšovala, a dokonce si pořad získával velkou oblibu mezi polským obyvatelstvem. Hlavní náplní vysílání v polštině byly posléze již aktuální problémy polské společnosti z oblasti českého Těšínského Slezska. Své místo měla v pořadu i reflexe dějinných

⁴⁴ V práci zmiňuji pouze regionální studia veřejnoprávních audiovizuálních médií. Polský jazyk se totiž na úrovni regionálních a lokálních televizí a rádií v Moravskoslezském kraji může objevovat. Nejedná se však o vysílání koncipované přímo pro polskou národnostní menšinu. Výjimku tvoří městské televizní studio Stonava, spadající pod televizi POLAR Ostrava, které část reportáží pro polskou menšinu vysílá. (*POLAR televize Ostrava : POLAR Stonava* [online]. 2000 , 20. listopadu 2007 [cit. 2009-04-21]. Dostupný z WWW: <<http://www.polar.cz/cz/polar-televize-ostrava/televizni-vysilani/mestske-infokanaly/stonava/>>).

událostí, tradic a folklóru místního obyvatelstva. Rozhlas byl také prostředkem pro seberealizaci autorů v publicistické či tvůrčí činnosti. Redakce se od svých počátků snažila nejen informovat, ale také organizovat společenskou a národní činnost. Prvním redaktorem polského vysílání se stal Bolesław Duława. Po něm se k vysílání připojila Otýlie Bolková. Oba v rozhlase zůstali až do 70. let. V roce 1983 přišla do polské redakce Otýlie Tobolová. (Zahradnik In Kadłubiec, 1997) Dnes je vedoucí polského vysílání Českého rozhlasu Ostrava.

V současné době se vysílání v polštině věnují v ostravské redakci Českého rozhlasu dva pořady. Jedná se o zpravodajský *Kwadrans polských aktualit* (dále jen *Kwadrans*) a volnějši *Polskou půlhodinu* (dále jen *Půlhodina*). *Kwadrans* se vysílá každý všední den od 19 hodin. Jedná se především o aktuální informace z oblasti českého Těšínského Slezska, někdy doplněné i informacemi o přeshraniční spolupráci sousedních regionů. *Půlhodina* již aktuální zpravodajský charakter nemá. Jde hlavně o publicistický pořad, ve kterém se kromě reportáží a dokumentů objevují i ukázky z literárních děl, záznamy divadelních představení v polštině nebo celá publicistická pásma. Vysílá se v neděli ve stejném čase jako *Kwadrans*.

To, co odlišuje polskou tvorbu Českého rozhlasu od České televize, není pouze důraz na aktuálnost,⁴⁵ ale také jiná práce s jazykovou stylizací. Synchrony neboli výpovědi mluvčích jsou pořizovány v polském jazyce. Pokud se k tématu vyjadřuje nějaká česky mluvící osoba, pak je její výpověď přeložena do polského jazyka. Čeština tak v polském vysílání zpravidla nezazní.⁴⁶

Když v roce 2003 začínalo ostravské studio České televize s přípravou vysílání v polštině, byla mu ze strany Českého rozhlasu nabídnuta podpora prostřednictvím konzultací či redakční výpomoci. Rozhlas totiž díky své několikaleté praxi s tímto druhem vysílání měl již jisté zkušenosti. Ostrava je zároveň jedinou regionální stanicí Českého rozhlasu, která v polštině vysílá.⁴⁷

⁴⁵ Je ale nutno přihlížet k obecnému faktu, že rozhlas je již ze své podstaty aktuálním médiem. Může mít tedy jiné priority než televize.

⁴⁶ V současnosti tvoří redakční tým tři redaktorky české národnosti. V Českém rozhlase Ostrava není podmínkou mít polskou národnost pro práci v této redakci. Nutností však je umět spisovnou polštinu.

⁴⁷ Český rozhlas Ostrava vysílá také slovensky a romsky. Tyto relace jsou připravovány romskou a slovenskou redakcí v Praze a jsou dostupné na všech regionálních okruzích.

4.2. *Polský jazyk v periodikách*

Dle výše zmíněných zákonů smí uplatňovat příslušníci národnostních menšin právo na rozšiřování a přijímání informací ve svém mateřském jazyce. Týká se to i tisku. Pro menšinu je dokonce jednou ze základních aktivit vydávání vlastního periodika. V oblasti českého Těšínského Slezska se vydáváním periodických i neperiodických tiskovin v jazyce menšiny zabývají polské národnostní organizace, především PZKO a Kongres Poláků.

V oblasti českého Těšínského Slezska vycházejí celkem tři periodika pro polskou menšinu - *Głos Ludu* (obdeník), *Nasza Gazetka* (čtrnáctideník), *Zwrot* (měsíčník). Všechny redakce sídlí v Českém Těšíně. Kromě těchto tří listů vycházel ještě měsíčník pro polskou menšinu v Praze *Kurier Praski*.⁴⁸

Nejvýznamnější je *Głos Ludu* (dále jen *Głos*), vydávaný Kongresem Poláků. První číslo vyšlo už v roce 1945. Skoro půlstoletí spadal tento list pod komunistickou stranu. Jeho vývoj byl velice dynamický. Zprvu lokální a krajské informace se rozšířily o zprávy ze sportu a literatury. S tím, jak se zvětšovala tematická škála, rostla i periodicita. Zpočátku vycházel *Głos* pouze v sobotu, posléze ve čtvrtek a v neděli. Od roku 1951 se objevoval třikrát týdně. Nyní vychází v úterý, ve čtvrtek a v sobotu a nese podtitul *Gazeta Polaków w Republice Czeskie*. Současným redaktorem je Wojciech Trzcionka. Periodikum přispívá k obecnému národnímu uvědomování Poláků v českém Těšínském Slezsku. Pomáhá také k udržování a znalosti polštiny v rámci menšiny. Informuje o událostech ze všech oblastí veřejného života.

Čtrnáctideník *Nasza Gazetka - Dwutygodnik dla dzieci i młodzieży* (dále jen *Gazetka*) spadá od roku 2008 pod Kongres Poláků stejně jako *Głos*. Předtím byl vydáván spolkem Harcerstwo Polskie. *Gazetka* vychází od roku 1952 během školního roku. Cílovou skupinou čtenářů jsou proto děti a mládež. Těmto slouží jako učební pomůcka. Zároveň přináší i informace týkající se aktivit a života polské menšiny.

Zwrot - Miesięcznik społeczno-kulturalny Polskiego Związku Kulturalno-Oświatowego vychází jedenkrát do měsíce. Vydavatelem je spolek PZKO. Časopis vychází pravidelně od roku 1949 na osmdesáti stranách. Hlavní náplní *Zwrotu* je oblast

⁴⁸*Kurier praski*, vydávaný občanským sdružením Kurier praski, vycházel v letech 1991-2005/6. V roce 2005 sdružení odmítlo dotaci Ministerstva kultury a v roce 2006 již nepodalo žádný projekt. Měsíčník byl určen pražským Polákům. Zaměřoval se na oblast česko-polských vztahů a postavení Poláků v České republice. Příspěvky byly v polštině, částečně i v češtině.

kulturní, osvětová a historická. Informuje rovněž o soudobém postavení polské národnostní menšiny v České republice.

Vydávání periodik v jazycích národnostních menšin je činností, která je významně podporována Ministerstvem kultury. Jeho prostřednictvím dostávají jednotlivé noviny dotace ze státního rozpočtu v rámci dotačního programu, který je na tuto oblast zaměřen.⁴⁹ Polská periodika získávají již od roku 1999 nejvyšší dotace v rámci všech existujících národnostních menšin v České republice.⁵⁰

⁴⁹ Rada Evropy : *Druhá periodická zpráva o plnění zásad stanovených Rámcovou úmluvou o ochraně národnostních menšin* [online]. 2004 [cit. 2009-04-21]. Dostupný z WWW:

<http://www.coe.int/t/e/human_rights/minorities/2._framework_convention_%28monitoring%29/2._monitoring_mechanism/3._state_reports_and_unmik_kosovo_report/2._second_cycle/PDF_2nd_SR_CzechRepublic_Czech.pdf#xml=http://www.search.coe.int/taxis/search/pdfhi.txt?query=ACFC+2nd+State+Report+Czech+Republic&pr=Internet_D2&prox=page&rorder=500&rprox=750&rdfreq=500&rwfreq=500&rlead=500&rdepth=250&sufs=1&order=r&mode=&opts=&cq=&sr=&id=484a790e63>.

⁵⁰ Za léta 1999-2008 přidělilo Ministerstvo kultury polským periodikům dotace ve výši 72 572 250 Kč. (Vláda České republiky : *Dotace ministerstva kultury* [online]. 18. 7. 2008 [cit. 2009-04-21]. Dostupný z WWW: <http://www.vlada.cz/assets/ppov/rnm/dotace/dotace-ministerstva-kultury/tisk_1999_2008_mensiny_2.pdf>).

5. Ohlasy na polské vysílání u publika

V závěrečné kapitole bych chtěla problematiku vysílání pro polskou menšinu pojmout z druhé strany, ze strany diváků a posluchačů. Původně jsem zamýšlela tuto část věnovat pouze České televizi. Jelikož se mi ale podařilo získat konkrétní výzkum zaměřený na poslechovost polského vysílání v Českém rozhlase, zmíním i tento.

Problémem v této oblasti je, že situaci regionálních médií nebyla doposud věnována výraznější pozornost. V současné době není k dispozici žádná analýza, která by komplexně mapovala nejen obsahové, ale i vývojové tendence těchto médií. Není také vyzkoumáno, jaké jsou jejich vazby k regionu a veřejnosti. (Volek In Waschková Císařová, 2007) Dodnes zatím nebylo provedeno ani žádné šetření v rámci vysílání České televize pro polskou menšinu. Ani samotná Česká televize nedisponuje žádnými konkrétními daty v této oblasti.

Zatím první a poslední důkladný výzkum na toto téma provedl v rámci Ostravské univerzity v roce 1996 Pavel Pácl. Na základě empirického šetření se pokusil o analýzu sledovanosti všech hlavních televizních programů na území severní Moravy a Slezska. Zásadní byly regionální pořady, především zpravodajské (Report). Tato relace měla podle něj vzhledem k celostátnímu zpravodajství nevýhodné postavení. Zařazení mimo „prime time“ a opětovné změny vysílacího času i televizního kanálu měly jistě vliv na sledovanost. Jak uvádí Páclův výzkum, v době šetření sledovalo denně pořad Report 12,2 % respondentů, téměř denně pak 27,3 % a vůbec 27,7 %. Do protikladu k tomuto výsledku zmínil názor 52 % dotazovaných, že informací z kraje by mělo být v televizi mnohem více než dosud. (Pácl, 1997, s. 56-58) V době analýzy polské vysílání v České televizi ještě neexistovalo. Vzhledem k tomu, že se o několik let později stalo součástí zkoumaného Reportu, je důležité přiblížit tehdejší oblibu pořadu mezi veřejností. Zajímavá je také informace o sledovanosti polských televizních kanálů na území severní Moravy a Slezska. Pácl uvádí, že 1,4 % ze všech respondentů sledovalo denně nějakou polskou televizní stanicí. (tamtéž, s. 53)

5.1. Sledovanost a obliba polského vysílání v České televizi

Jak jsem již zmiňovala, Česká televize doposud neprovedla žádný výzkum v oblasti sledovanosti a obliby svého vysílání pro polskou menšinu. Na základě doporučení jsem se obrátila na sekci Výzkum programů a auditoria České televize (VPA), která se zabývá agendou odvysílání pořadů a ohlasem diváků na televizní vysílání. Bohužel údaje o odezvě na vysílání *Zpráv v polském jazyce* nelze z TVmetrových dat o sledovanosti získat.

V tabulce č. 11 jsou údaje o sledovanosti a podílu na publiku pořadu *Report (Události v regionech)*.⁵¹ Při porovnání průměrné sledovanosti⁵² pořadu v prvním pololetí roku 2003 s druhým pololetím a rokem 2004, můžeme konstatovat, že rating byl na srovnatelné úrovni. Jediná výraznější změna nastala během prvního pololetí 2004, kdy se průměrný rating zvýšil o 0,8 %. Jelikož se toto navýšení v dalším pololetí již neopakovalo, nelze mu přikládat přílišnou váhu. Celkově lze konstatovat, že *Zprávy v polském jazyce*, které s vysíláním začaly v září 2003, sledovanost výrazně neovlivnily.

Tabulka č. 11 Sledovanost (rating) a podíl na publiku (share) v cílové skupině severní Morava 15+

Pořad	Rating (tisíce)	Rating (%)	Share (%)
Report (1. pololetí 2003)	141	8,4	31,40
Report (2. pololetí 2003)	140	8,4	37,16
Report (1. pololetí 2004)	152	9,2	35,58
Report (2. pololetí 2004)	137	8,4	34,25
Report (1. pololetí 2008)	107	6,4	28,81
Události v regionech/Ostrava (2. pololetí 2008)	92	5,6	26,61

Zdroj: TN Sofres-ATO / ATO-Mediaresearch

⁵¹Vycházím pouze z údajů za pořad *Report (Události v regionech)*. *Zajímavosti z regionů* mají totiž sledovanost mizivou, jak jsem zmiňovala výše, a *Zprávy v polském jazyce* v nich vysílané jsou z převážné části reprízou pátečního vydání v *Reportu (Událostech v regionech)*.

⁵² Pro potřeby práce je rozhodujícím údajem rating, tedy sledovanost. Rating je definován jako podíl osob z cílové skupiny, které živě sledovaly průměrnou sekundu daného časového úseku televizní vysílání na daném kanálu. Může se vztahovat k pořadu nebo časovému úseku. Vyjádřen bývá v procentech či v tisících.

Dle slov současného šéfredaktora zpravodajství TVS Ostrava Karla Nováka během pátečního polského zpravodajství *Události v regionech* sledovanost klesá. Na základě již výše uvedených snah polské menšiny o udržení jejich jazyka, tradic a národní pospolitosti se však dá usuzovat, že Poláci zpravodajství sledují a je u nich oblíbené. Vycházím i ze skutečnosti, že sama polská národnostní menšina několik let podávala České televizi žádosti na vysílání v jejich jazyce. Ředitel TVS Ostrava Ilja Racek dokonce pamatuje i negativní ohlasy na zkracování relace. Je tedy velice nepravděpodobně, že by snížení páteční sledovanosti mělo příčinu na straně polské menšiny. Mohu se spíše domnívat, že polské publikum sledovalo *Události v regionech* v celé jeho délce. U českých občanů je více pravděpodobné, že pořad vypnuli po skončení relace v rodném jazyce.

Problém tak může být vnímán jedinečně ze strany Čechů. Hlavně v oblasti českého Těšínského Slezska je otázka polské menšiny nejvíce diskutována. Jedná se především o zavádění dvojjazyčných názvů ulic v některých městech, které není obyvateli s českou národností vnímáno pozitivně.⁵³ Postoj občanů české národnosti k polskému zpravodajství ve vysílání České televize není zcela jednoznačný a může být vnímán podobně.⁵⁴ Čechům vadí zřejmě zvýhodňování jedné menšiny na úkor jiných, které mají také vysoké procentuální zastoupení. Může ale jít i o obavy plynoucí z možného upřednostňování polské menšiny v dané oblasti či daném městě. K tomuto problému se v roce 2003 vyjádřil i tehdejší student bohemistiky Ostravské univerzity Milan Krčmář v článku pro Britské listy. *Zprávy v polském jazyce* považuje za zbytečné a naznačuje i možné zvýhodňování polské menšiny. Ve vztahu k polskému jazyku ve vysílání poukazuje také na neexistenci jazykové bariéry s odkazem na rostoucí asimilaci Poláků. Zdůrazňuje jejich jazykovou vybavenost a znalost českého jazyka. Možnou ztrátu identity této menšiny argumentuje faktem, že v Moravskoslezském kraji je běžné naladit

⁵³ Dvojjazyčné značení ulic bylo zavedeno například v Českém Těšíně. Na webových stránkách města se na toto téma vedla od letošního roku diskuze. Ve většině se objevily negativní názory. Jeden občan se např. zmínil i o „plíživé okupaci města zneuznanými Poláky“. (*Město Český Těšín : Diskuse na téma "Česko-polské názvy ulic"* [online]. leden 2009 , 27. dubna 2009 [cit. 2009-04-27]. Dostupný z WWW: <<http://mestotesin.cz/diskuse/cesko-polske-nazvy-ulic/?uid=ex657s51q1m4ojex4t03gv6pgjp1knbzlg4r09rz0e4xxiv2b64s10hhs8hdvsdg0h9ipzizdmwa5sbf>>

⁵⁴ *Česká televize : Diskuse na téma "Večerník z Čech"* [online]. březen 2003 , 2008 [cit. 2009-04-27]. Dostupný z WWW: <<http://www.ceskatelevize.cz/program/10159317604-28.06.2008-06:30-2-vecernik-z-cech.html?printout=1>>.

i několik programů v polštině, a není proto potřeba speciálního polského zpravodajství na českých programech.⁵⁵

Události v regionech (dále jen *Události*) jsou obecně velmi pozitivně percipovaným pořadem. Průměrný koeficient spokojenosti za prvních osmnáct týdnů roku 2009 v hodnotě 8 je ukazatelem velké obliby.⁵⁶ I přesto lze na základě tabulky č. 11 vyčíslit, že sledovanost ostravských Událostí během roku 2008 klesla. Domnívám se však, že tento pokles je možno přisoudit spíše procesu digitalizace. Již od října 2008 přešel v Ostravě na digitální vysílání vysílač Hladnov, od března letošního roku pro multiplex 1 (Česká televize, Český rozhlas) i vysílač Hošťálkovice.⁵⁷ Obyvatelé Moravskoslezského kraje se na příchod digitalizace mohli připravit přestupem na satelitní distribuci programů. Na satelitech se bohužel vysílají pouze pražské mutace pořadů. (rozuměj mutace TVS Praha)

5.2. Ohlasy na polské vysílání v Českém rozhlase

Český rozhlas Ostrava provedl v květnu 2003 kvalitativní výzkum zaměřený na poslechovost a oblibu vysílání pro polskou národnostní menšinu.⁵⁸ Do základního souboru byli vybráni pravidelní posluchači polské národnosti z obcí s největším zastoupením polské národnostní menšiny.⁵⁹

⁵⁵ *Britské listy : Polština v ČT?* [online]. 5. září 2003 , 27. dubna 2009 [cit. 2009-04-27]. Dostupný z WWW: <<http://www.blisty.cz/art/15280.html>>.

⁵⁶ Údaje o spokojenosti diváků s jednotlivými pořady získává Česká televize na základě vlastního sociologického výzkumu. Česká televize považuje za průměrnou spokojenost hodnotu kolem 6,5. Hodnoty vyšší než 7,5 jsou již nadprůměrné. Data vyjadřují koeficienty spokojenosti za *Události v regionech* komplexně za všechny tři regionální mutace. (*Česká televize : Divácký ohlas a statistiky vysílání* [online]. [cit. 2009-04-29]. Dostupný z WWW: <http://www.ceskatelevize.cz/ct/sledovanost/divacka-spokojenost.php>>).

V této části vycházím z interního materiálu České televize, který mi byl dán k nahlédnutí Pavlem Novákem v rámci sekce sociologického výzkumu ČT/VPA

⁵⁷ *Digitální vysílání v regionech : Ostrava* [online]. [cit. 2009-04-29]. Dostupný z WWW: <<http://regiony.digizone.cz/ostrava/>>.

⁵⁸ V této části vycházím z interního materiálu Českého rozhlasu Ostrava, který mi byl dán k nahlédnutí ředitelem Igorem Horváthem.

⁵⁹ Jednalo se o 50 % dotazovaných z celkového výběrového vzorku 351 oslovených občanů.

Výzkum přinesl pro Český rozhlas pozitivní informace. Polské vysílání je mezi menšinou oblíbeno, převážně ve věkové kategorii 41 let a více. Dokonce se vyskytuje nemalá část posluchačů, kteří polské pořady poslouchají pravidelně již několik desítek let. Lidé ve vysílání vidí především podporu polské minority a jejího vlastenectví. Zásadní je také užití rodného jazyka. Nejvíce si posluchači cení regionálního zpravodajství a reportáží se zajímavými lidmi. Negativní ohlasy se na vysílání téměř nevyskytovaly.⁶⁰ Nejčastější připomínky se týkaly krátké stopáže pořadů. Polští spoluobčané by také rádi slyšeli informace o životě polské menšiny ze všech obcí regionu, kde jejich minorita žije.

Vzhledem k tomu, že posluchače polského vysílání Českého rozhlasu Ostrava lze pravděpodobně považovat za potenciální diváky *Zpráv v polském jazyce*, je možno výše uvedené závěry zobecnit i na oblast České televize.

⁶⁰ Negativní výroky tvořily pouze 2 % odpovědí.

6. Závěr

Svou bakalářskou práci jsem zaměřila na oblast vysílání pro polskou národnostní menšinu na území Moravskoslezského kraje. Tento kraj je sám o sobě velmi osobitý. K hlavním charakteristickým rysům patří zejména jazyková a národnostní pestrost. Tato se výrazně promítá i do mediální sféry.

Svůj zájem jsem věnovala konkrétně polské menšině, která má v kraji druhé největší procentuální zastoupení hned po menšině slovenské. Jako jediná však má v rámci televizního vysílání některé speciální pořady, které jsou vysílány v jejím rodném jazyce. Toto privilegium vyplývá nejen z historického, ale také z demografického a geografického hlediska. Pod Moravskoslezský kraj spadá oblast české Těšínské Slezsko. Území je specifické tím, že v něm žije 80 % Poláků z celé České republiky. Některá města v českém Těšínském Slezsku mají dokonce až 17procentní podíl obyvatel s polskou národností. Tento fakt se promítá nejen do společenského a veřejného života oblasti, ale také do médií.

Poláci se zde usazovali již od počátků 20. století. Větší působnost však získali až po roce 1989. Záruka plurality názorů a s tím spojené budování polských organizací a spolků posílily jejich národní cítění a snahy o udržování vlastenectví a jazyka. Nutno ale podotknout, že aktivita Poláků přispěla v té době ke kulturnímu rozmachu českého Těšínského Slezska. Snahu o osvětu potvrzovali také aktivní vydavatelskou činností. Již v 90. letech tak byla u této národnostní menšiny patrná tendence bránit se asimilaci s českým obyvatelstvem. Přizpůsobování se menšinového národu většinovému je ale téměř nevyhnutelné. Myslím si však, že v českém Těšínském Slezsku dochází k oboustranné asimilaci, a to především na úrovni lingvistické. Jako společným dorozumívacím prostředkem se ustálilo těšínské nářečí.

Vysílání pro polskou národnostní menšinu se zrodilo i z těchto skutečností. Podpořeno je také některými zákony české i evropské legislativy. Za základní lze v rámci Evropské unie považovat Rámcovou úmluvu o ochraně národnostních menšin a Evropskou chartu regionálních či menšinových jazyků. Obě menšinám zaručují právo na rozhlasové či televizní vysílání v jejich jazyce. V České republice jsou tyto nároky zakotveny v zákoně o právech příslušníků národnostních menšin. Méně konkrétní jsou pak zákony příslušných sdělovacích prostředků.

Česká televize se polskému vysílání věnuje od roku 2003 v rámci produkce Televizního studia Ostrava. Podnětem byly žádosti příslušníků polské národnosti

menšiny o tuto službu. Realizaci zařídil ředitel ostravského studia Ilja Racek. Týdeník s názvem Zprávy v polském jazyce se od září roku 2003 stal pravidelnou součástí regionální zpravodajské relace Report. Zpočátku bylo pětiminutové polské zpravodajství moderované. Na postu moderátora se střídalo šest redaktorů. Změna nastala o čtyři roky později. Část Reportu se přesunula do regionálního bloku Události v regionech, vysílaného po hlavní zpravodajské relaci Události. Výsledkem změny bylo zkrácení stopáže polského vysílání na tři až čtyři minuty a následné zrušení moderace. Počet redaktorů se zmenšil na dva. V roce 2008 se Report přejmenoval na Události v regionech a původní stejnojmenný pořad byl zrušen. Zprávy v polském jazyce už ale v podobě z roku 2007 zůstaly.

Dalším pořadem TVS Ostrava, který vysílání v polském jazyce obsahuje, jsou Zajímavosti z regionů. Polská relace se v něm objevuje od roku 2007. Jedná se především o reprízu pátečních Zpráv v polském jazyce. Jelikož je zde Polákům vyhrazeno pět minut, přidává se většinou jedna zpráva navíc.

Zprávy v polském jazyce mají svá specifika. Jedním z nich je tematická nevyváženost. Převážnou většinu tvoří zprávy kulturní a z oblasti polského školství. Domnívám se, že tato tematika má nejvyšší prioritu z pochopitelných důvodů. Polská národnostní menšina se prostřednictvím své kulturní činnosti realizuje a upevňuje si tradice a národní uvědomění. Důležitá je také informovanost z oblasti školství. Poláci v českém Těšínském Slezsku navštěvují převážně školy s polským jazykem vyučovacím a zprávy z tohoto resortu jsou pro ně velmi vítané a užitečné. Proto si myslím, že výše zmíněná tematická nevyváženost v případě Zpráv v polském jazyce nemá negativní charakter. Pouze přibližuje to, co je pro menšinu skutečně důležité. Jedná se také o tematiku, která nevyžaduje aktuální prezentaci. Vyhovuje tak týdenní periodicitě relace. Dalším charakteristickým rysem Zpráv v polském jazyce je domicil. Nejfrekventovanějším místem, odkud jsou zprávy pořizovány, je Český Těšín. Toto město, v kterém žije více než 16 % obyvatel polské národnosti, je nejen sídlem téměř všech polských organizací, ale také polské scény Těšínského divadla, tedy hlavního těžiště kulturních aktivit Poláků. Vzhledem k tomuto faktu se dá Český Těšín označit za polské centrum českého Těšínského Slezska. Mohu také dodat, že zprávy jsou v této relaci pořizovány především z této oblasti. Nepokrývají tedy Moravskoslezský kraj jako celek, ale hlavně české Těšínské Slezsko. S přihlédnutím k výše zmíněné převaze kulturních zpráv si dovoluji také říci, že nejčastěji dotazovanými osobami jsou ve

zprávách právě lidé pohybující se v této oblasti. Následují je političtí reprezentanti a lidé ze školství, což je vcelku pochopitelné.

Jelikož se jedná o pořad v polském jazyce, je zřejmé, že i synchronní výpovědi aktérů budou v polštině. Český jazyk se ve zprávách vyskytuje velmi málo. Oproti počátkům vysílání pořadu ale čeština občas zazní. Kdysi se ve Zprávách v polském jazyce každá česká výpověď předabovávala do polského jazyka a byla opatřena českými titulky. Dnes je tomu naopak. Český synchron je doplněn titulky v polštině.

Kromě České televize se vysílání pro polskou menšinu věnuje také Český rozhlas Ostrava. Ten začal s programem mnohem dříve. V 50. letech minulého století začal poprvé vysílat pořad pro občany polské národnosti. Jeho prvotně osvětový a výchovný charakter se vzápětí změnil na zpravodajský a publicistický. Dnes Český rozhlas vysílá v polštině dva pořady, Kwadrans polských aktualit a Polskou půlhodinu. V českém Těšínském Slezsku také vychází několik menšinových periodik. Nejdůležitější je obdeník Głos Ludu. Oblíbené jsou však i čtrnáctideník Nasza Gazetka a měsíčník Zwrot. Periodika vydávají hlavní polské organizace - Kongres Poláků a PZKO.

Na bázi výzkumu, který v roce 2003 provedl Český rozhlas Ostrava, mohu konstatovat, že polské vysílání je Poláky velice oblíbeno a také posloucháno. Myslím si, že tatáž hypotéza se dá aplikovat i na oblibu a sledovanost Zpráv v polském jazyce v České televizi. Jelikož ale v českém Těšínském Slezsku žiji, odvažuji se tvrdit, že česká populace nemá polské vysílání v oblibě. Soudím tak na základě mnoha názorů spoluobčanů. Myslím si, že Češi vnímají polskou menšinu jako narušitele veřejného života a tradic. Neustálé problémy a dohady se zaváděním dvojjazyčných názvů budov a ulic jsou toho důkazem.

Otázkou zůstává, zda je mediální tvorba pro polskou menšinu skutečně tak důležitá. Domnívám se, že nejen televize, ale i rozhlas a tisk pomáhají této menšině lépe se orientovat v životě, uchovávat a dodržovat národní tradice a hlavně upevňovat polský jazyk. Dalo by se říct, že tato promenšinová aktivita je pro Poláky nezbytností. Osobně se ale obávám, zda polská minorita nezískává až příliš prostoru, který by mohla začít zneužívat. Nesmíme totiž zapomínat na skutečnost, že většinovým národem jsou Češi. Menšina by se tak neměla dostávat nad určitou hranici, kdy by mohla začít ovlivňovat tuto většinu. Je třeba se ale zamyslet nad tím, kde se pomyslná hranice vlastně nachází. Co je v pořádku, ale co už ne?

7. Resumé

Vysílání pro polskou národnostní menšinu provozuje veřejnoprávní Česká televize od roku 2003. V rámci své produkce vytváří pro Poláky zpravodajský čtyřminutový pořad Zprávy v polském jazyce, který je součástí regionální zpravodajské relace Události v regionech (před létem 2008 se pořad nazýval Report). Tytéž Zprávy v polském jazyce jsou vysílány i v nedělním regionálním pořadu Zajímavosti z regionů. Často se do této relace přidává ještě jedna polská zpráva navíc. Oba pořady připravuje Televizní studio Ostrava České televize. Zpravodajské pořady jsou vysílány v polském jazyce a informují o dění v Moravskoslezském kraji. Nejvíce zpráv pochází z oblasti tzv. českého Těšínského Slezska, které se rozprostírá od Bohumína po Bukovec. Jedná se o oblast, která je nejvíce osídlena příslušníky polské menšiny. Redaktoři Zpráv v polském jazyce se snaží Polákům přiblížit dění na tomto území a aktivity menšiny, zejména v oblasti kulturní. Přispívají tak k upevňování vlastenectví, národního cítění a především jejich rodného jazyka.

Podpora mediální produkce pro národnostní menšiny je ukotvena v několika českých i evropských zákonech. V České republice se jedná hlavně o zákon o České televizi, o Českém rozhlasu a o zákon o provozování rozhlasového a televizního vysílání.

Zpravodajství a publicistiku pro polskou menšinu připravuje také Český rozhlas Ostrava. V současné době vysílá dva pořady - Kwadrans polských aktualit a Polskou půlhodinu. Na území Moravskoslezského kraje vychází také několik polských periodik. Nejznámější a nejdůležitější jsou Głos Ludu, Nasza Gazetka a Zwrot. O jejich vydávání se starají polské organizace Kongres Poláků a PZKO, sídlící v Českém Těšíně.

Minoritní vysílání je občany s polskou národností vnímáno velmi pozitivně. Český rozhlas Ostrava dokonce provedl výzkum poslechovosti a oblíbenosti polského vysílání. Postoj českých občanů však není zcela jednoznačný. Jejich stanovisko k uplatňování práv polské menšiny (např. zavádění dvojjazyčných názvů ulic) je spíše negativní. Na vysílání v polštině je s největší pravděpodobností nahlíženo obdobně. Občané v něm vidí především zvýhodňování jedné menšiny na úkor jiných.

Obecně lze říci, že pořady České televize (Českého rozhlasu i noviny) přispívají k uchování tradic, zvyků a jazyka polské menšiny na území Moravskoslezského kraje. Prohlubují také povědomí a znalosti českého národa o existenci této minority.

8. Summary

The Northern Moravia County is a specific one among others by its citizen's nationality and by language diversity. Such aspects influence significantly into media and its policy. In the bachelor thesis I tried to characterize TV broadcasting for Polish minority which presents – by percentage share - the second biggest minority within the County (right after Slovak one). However, this minority is the only one to whom the special programmes in native language are designed.

The broadcasting for Polish nationality minority is provided by the Czech Television since 2003. There are produced 4-minutes long programme “Zprávy v polském jazyce” (News in Polish) which is part of a regional news “Události v regionech” (Regional news) – formerly known as so-called “Report” (until summer 2008). The same programme “News in Polish” is televised in Sunday's regional programme “Zajímavosti z regionů” (Regional matters of interest). There is added one Polish report more, often. Both programmes are made by the Czech Television Ostrava.

These news programmes are televised in Polish language and they inform about events within Northern Moravia County. Most of the news comes from the area so-called “českého Těšínského Slezska” (Czech part of Silesia surrounded along Těšín region) which is spread from Bohumín city to Bukovec. This region is settled up by Polish minority, most. Reporters of the News in Polish try to put the regional events and activities (especial cultural ones) near the Poles. They think they can contribute to stabilize and to strengthen the patriotism, national feeling and most of that to strengthen their native language.

Support of medial production for nationality minorities is vested in relevant Czech as well as European Acts. In the Czech Republic there is especially Act of the Czech Television, Act of The Czech Radio and Act of Radio and Television Broadcasting Providing.

News service for Polish minority is provided also by Czech Radio Ostrava. Presently two programmes are transmitted “Kwadrans polských aktualit” (A quarter-hour of Polish news) and “Polská půlhodina” (Polish half-hour). Also several periodicals are printed in Polish language. Most noted and most important are “Głos Ludu”, “Nasza Gazetka” a “Zwrot”. The publishing of these newspapers is provided by “PZKO” and “Kongres Poláků” located in Český Těšín city.

Poles living in this region accept this special broadcasting very positively. Czech Radio Ostrava even made the survey of popularity of the Polish transmitting. The attitude of the Czech citizen towards these programmes is not quiet single valued. Their attitude towards the question of exercising of a right by Polish minority is rather privative (e. g. bilingual street signs, etc.). The attitude towards to broadcasting in Polish language will probably be the same. The citizens feel like that it is given the Polish minority an advantage over the other nationalities within this region.

Generally we can say that products of the Czech Television, Czech Radio as well as newspapers contribute to keeping the traditions, habits and Polish language in the Northern Moravia County. Also it helps to spread consciousness of this minority among the Czech citizens living within this region.

9. Použitá literatura

OSVALDOVÁ, Barbora, et al. *Zpravodajství v médiích*. 1. vyd. Praha: Karolinum, 2001. 155 s. ISBN 80-246-0248-2.

PÁČL, Pavel. *Hromadné sdělovací prostředky v regionu*. 1. vyd. Ostrava: Ostravská univerzita, 1997. 105 s. Spisy Filozofické fakulty Ostravské univerzity; sv. 108. ISBN 80-7042-481-8.

SCHULZ, Winfried, et al. *Analýza obsahu mediálních sdělení*. 2. přeprac. vyd. Praha: Karolinum, 2004. 149 s. ISBN 80-246-0827-8.

ŠVIHÁLEK, Milan. *Padesát let Televizního studia Ostrava*. 1. vyd. Ostrava: Česká televize, Televizní studio Ostrava, 2005. 198 s. ISBN 80-85005-53-0.

TRAMPOTA, Tomáš. *Zpravodajství*. 1. vyd. Praha: Portál, 2006. 191 s. ISBN 80-7367-096-8.

Sborníkové statě

BOGOCZOVÁ, Irena. Jazyk a jeho dynamika. In KADŁUBIEC, Karol Daniel. *Polská národní menšina na Těšínsku v České republice (1920-1995)*. 1. vyd. Ostrava: Ostravská univerzita, Filozofická fakulta, 1997. s. 85-105. ISBN 80-7042-479-6.

BORÁK, Mečislav. Problémy polské menšiny v České republice v 90. letech. In *Národnostní menšiny a majoritní společnost v České republice a zemích střední Evropy v 90. letech 20. století: Sborník z mezinárodní vědecké konference*. 1. vyd. Opava: Slezský ústav Slezského zemského muzea, 1998. s. 230-241. ISBN 80-86224-04-X.

JOSIEK, Władysław. Společenské organizace a instituce. In KADŁUBIEC, Karol Daniel. *Polská národní menšina na Těšínsku v České republice (1920-1995)*. 1. vyd. Ostrava: Ostravská univerzita, Filozofická fakulta, 1997. s. 149-164. ISBN 80-7042-479-6.

LOKŠÍK, Martin. Digitalizace regionálního zpravodajství České televize a jeho proměny: Aplikace digitálních technologií v produkci televizního zpravodajství. In *Rozvoj české společnosti v Evropské unii: Příspěvky z konference konané ve dnech 21.-23. 10. 2004*. 1. vyd. Praha: Matfyzpress, 2004. s. 21-28. 3. díl, Média-Teritoriální studia. ISBN 80-86732-43-6.

LOKŠÍK, Martin. Regionální televizní zpravodajství ve vysílání celoplošných televizí. In WASCHKOVÁ CÍSAŘOVÁ, Lenka. *Regionální média v Evropském kontextu*. 1. vyd. Brno: Masarykova univerzita, 2007. s. 72-79. ISBN 978-80-210-44.

KADŁUBIEC, Karol Daniel. Několik poznámek úvodem. In KADŁUBIEC, Karol Daniel. *Polská národní menšina na Těšínsku v České republice (1920-1995)*. 1. vyd. Ostrava: Ostravská univerzita, Filozofická fakulta, 1997. s. 7-9. ISBN 80-7042-479-6.

RUSKOVÁ, Halina. Společenské a kulturní procesy. In KADŁUBIEC, Karol Daniel. *Polská národní menšina na Těšínsku v České republice (1920-1995)*. 1. vyd. Ostrava: Ostravská univerzita, Filozofická fakulta, 1997. s. 67-84. ISBN 80-7042-479-6.

SIWEK, Tadeusz. Demografická charakteristika Poláků v České republice. In KADŁUBIEC, Karol Daniel. *Polská národní menšina na Těšínsku v České republice (1920-1995)*. 1. vyd. Ostrava: Ostravská univerzita, Filozofická fakulta, 1997. s. 43-66. ISBN 80-7042-479-6.

VOLEK, Jaromír. Regionální žurnalisté v posttransformační etapě: Vybrané socioprofesionální charakteristiky. In WASCHKOVÁ CÍSAŘOVÁ, Lenka. *Regionální média v Evropském kontextu*. 1. vyd. Brno: Masarykova univerzita, 2007. s. 35-50. ISBN 978-80-210-44.

WASCHKOVÁ CÍSAŘOVÁ, Lenka. Vybrané aspekty strukturální transformace českých lokálních i regionálních médií. In WASCHKOVÁ CÍSAŘOVÁ, Lenka. *Regionální média v Evropském kontextu*. 1. vyd. Brno: Masarykova univerzita, 2007. s. 62-71. ISBN 978-80-210-44.

ZAHRADNIK, Stanislaw. Nástin historického vývoje. In KADŁUBIEC, Karol Daniel. *Polská národní menšina na Těšínsku v České republice (1920-1995)*. 1. vyd. Ostrava: Ostravská univerzita, Filozofická fakulta, 1997. s. 10-42. ISBN 80-7042-479-6.

ZAHRADNIK, Stanislaw. Vydavatelská činnost a sdělovací prostředky. In KADŁUBIEC, Karol Daniel. *Polská národní menšina na Těšínsku v České republice (1920-1995)*. 1. vyd. Ostrava: Ostravská univerzita, Filozofická fakulta, 1997. s. 121-148. ISBN 80-7042-479-6.

Kvalifikační práce

DVOŘÁK, Josef. *Regionální zpravodajství v České televizi před přijetím novely 39/2001 Sb. a po něm*. Praha, 2005. 45 s. IKSŽ FSV UK. Vedoucí bakalářské práce Milan Šmíd.

Zákony

Zákon č. 483/1991 Sb., o České televizi.

Zákon č. 484/1991 Sb., o Českém rozhlasu.

Zákon č. 128/2000 Sb., o obcích.

Zákon č. 273/2000 Sb., o právech příslušníků národnostních menšin.

Zákon č. 39/2001 Sb., kterým se mění zákon č. 483/1991 Sb., o České televizi.

Zákon č. 231/2001 Sb., o provozování rozhlasového a televizního vysílání.

Zákon č. 235/2006 Sb., kterým se mění zákon č. 231/2001 Sb., o provozování rozhlasového a televizního vysílání.

10. Zdroje a prameny

10.1. Internetové zdroje

www.blisty.cz

- *Britské listy: Polština v ČT?* [online]. 5. září 2003, 27. dubna 2009 [cit. 2009-04-27]. Dostupný z WWW: <<http://www.blisty.cz/art/15280.html>>.

www.ceskamedia.cz

- *Česká média.cz* [online]. 23. 10. 2007, 6. 4. 2009 [cit. 2009-04-06]. Dostupný z WWW: <http://archive.ceskamedia.cz/article.html?id=213482_ex_M&qqqq=sledovalo>.

www.ceskatelevize.cz

- *Česká televize: Diskuse na téma "Večerník z Čech"* [online]. březen 2003, 2008 [cit. 2009-04-27]. Dostupný z WWW: <<http://www.ceskatelevize.cz/program/10159317604-28.06.2008-06:30-2-vecernik-z-cech.html?printout=1>>.

- *Česká televize: Divácký ohlas a statistiky vysílání* [online]. [cit. 2009-04-29]. Dostupný z WWW: <http://www.ceskatelevize.cz/ct/sledovanost/divacka-spokojenost.php>>.

- *Česká televize: iVysílání* [online]. 2008-2009 [cit. 2009-04-14]. Dostupný z WWW: <<http://www.ceskatelevize.cz/ivysilani/409231100040414-udalosti-v-regionech-ostrava/>>.

www.coe.int

- *Rada Evropy: Druhá periodická zpráva o plnění zásad stanovených Rámcovou úmluvou o ochraně národnostních menšin* [online]. 2004 [cit. 2009-04-21]. Dostupný z WWW:

<http://www.coe.int/t/e/human_rights/minorities/2._framework_convention_%28monitoring%29/2._monitoring_mechanism/3._state_reports_and_unmik_kosovo_report/2._second_cycle/PDF_2nd_SR_CzechRepublic_Czech.pdf#xml=http://www.search.coe.int/taxis/search/pdfhi.txt?query=ACFC+2nd+State+Report+Czech+Republic&pr=Internet_D2&prox=page&rorder=500&rprox=750&rdfreq=500&rwfreq=500&rlead=500&rdepth=250&sufs=1&order=r&mode=&opts=&cq=&sr=&id=484a790e63>.

www.czso.cz

- Český statistický úřad: *Sčítání lidu, domů a bytů 2001* [online]. 18. 10. 2003, 26. 10. 2006 [cit. 2009-03-24]. Dostupný z WWW:

<http://www.czso.cz/sldb/sldb.nsf/i/scitani_lidu_2001>.

- Český statistický úřad: *Sčítání lidu, domů a bytů 2001* [online]. 18. 10. 2003, 26. 10. 2006 [cit. 2009-03-24]. Dostupný z WWW:

<[http://www.czso.cz/csu/2003edicniplan.nsf/t/C2002DD869/\\$File/Kapitola2.pdf](http://www.czso.cz/csu/2003edicniplan.nsf/t/C2002DD869/$File/Kapitola2.pdf)>.

- Český statistický úřad: *Sčítání lidu, domů a bytů 2001* [online]. 18. 10. 2003 , 26. 10. 2006 [cit. 2009-03-24]. Dostupný z WWW:

<[http://www.czso.cz/csu/2003edicniplan.nsf/t/C2002EA6AD/\\$File/Kapitola3.pdf](http://www.czso.cz/csu/2003edicniplan.nsf/t/C2002EA6AD/$File/Kapitola3.pdf)>.

- Český statistický úřad: *Sčítání lidu, domů a bytů 2001* [online]. 2005, 24. 3. 2009 [cit. 2009-03-24]. Třinec. NUTS 4: CZ0812. Dostupný z WWW:

<<http://www.czso.cz/sldb/sldb2001.nsf/obce/598810?OpenDocument>>.

- Český statistický úřad: *Sčítání lidu, domů a bytů 2001* [online]. 2005, 24. 3. 2009 [cit. 2009-03-24]. Český Těšín. NUTS 4: CZ0813. Dostupný z WWW:

<<http://www.czso.cz/sldb/sldb2001.nsf/obce/598933?OpenDocument>>.

- Český statistický úřad: *Sčítání lidu, domů a bytů 2001* [online]. 2005 [cit. 2009-03-24]. Dostupný z WWW:

<<http://www.czso.cz/sldb/sldb2001.nsf/openciselnik?openform&:cz081>>.

- Český statistický úřad: *Sčítání lidu, domů a bytů 2001* [online]. 20. 11. 2007 [cit. 2009-03-24]. Dostupný z WWW:

<http://www.czso.cz/csu/redakce.nsf/i/polska_narodnost >.

www.digizone.cz

- *Digitální vysílání v regionech: Ostrava* [online]. [cit. 2009-04-29]. Dostupný z WWW: <<http://regiony.digizone.cz/ostava/>>.

www.glosludu.cz

- *Głos Ludu: Historie* [online]. [cit. 2009-04-21]. Dostupný z WWW:

<<http://www.glosludu.cz/index.php?wyswietl/historia>>.

www.helcom.cz

- *Český helsinský výbor: Rámcová úmluva o ochraně národnostních menšin* [online]. 2002-2008 [cit. 2009-03-24]. Dostupný z WWW: <<http://www.helcom.cz/view.php?cisloclanku=2005020116>>.

www.interreg3a.cz

- *Interreg IIIA ČR-PL* [online]. 2005 , 6. 4. 2009 [cit. 2009-04-06]. Dostupný z WWW: <<http://www.interreg3a.cz/>>

www.mestotesin.cz

- *Město Český Těšín: Diskuse na téma "Česko-polské názvy ulic"* [online]. leden 2009, 27. dubna 2009 [cit. 2009-04-27]. Dostupný z WWW: <<http://mestotesin.cz/diskuse/cesko-polske-nazvy-ulic/?uid=ex657s51q1m4ojex4t03gv6pgjp1knbzlg4r09rz0e4xxiv2b64s10hhs8hdvsdg0h9ipzizdmwa5sbf>>.

www.muzeumct.cz

- *Muzeum Český Těšín: Těšínské Slezsko* [online]. [cit. 2009-03-24]. <<http://www.muzeumct.cz/tesin/tradice/namape.php>>.

www.polar.cz

- *POLAR televize Ostrava: POLAR Stonava* [online]. 2000, 20. listopadu 2007 [cit. 2009-04-21]. Dostupný z WWW: <<http://www.polar.cz/cz/polar-televize-ostlava/televizni-vysilani/mestske-infokanalystonava/>>.

www.vlada.cz

- *Vláda České republiky: Dotace ministerstva kultury* [online]. 18. 7. 2008 [cit. 2009-04-21]. Dostupný z WWW: <http://www.vlada.cz/assets/ppov/rnm/dotace/dotace-ministerstva-kultury/tisk_1999_2008_jednotlive_roky_shrnuti_1.pdf>.

- *Vláda České republiky: Dotace ministerstva kultury* [online]. 18. 7. 2008 [cit. 2009-04-21]. Dostupný z WWW: <http://www.vlada.cz/assets/ppov/rnm/dotace/dotace-ministerstva-kultury/tisk_1999_2008_mensiny_2.pdf>.

- *Vláda České republiky: Evropská charta regionálních či menšinových jazyků* [online]. 2. 6. 2006 [cit. 2009-03-24]. Dostupný z WWW:

<http://www.vlada.cz/assets/ppov/rnm/dokumenty/mezinarodni-dokumenty/charta_cz.pdf>.

- *Vláda České republiky: Polská národnostní menšina* [online]. 7. 4. 2006 [cit. 2009-03-24]. Dostupný z WWW: <<http://www.vlada.cz/cz/pracovni-a-poradni-organy-vlady/rnm/mensiny/polska-narodnostni-mensina-16124/>>.

- *Vláda České republiky: Tištěná média polské menšiny* [online]. 5. 4. 2006 [cit. 2009-04-21]. Dostupný z WWW: <<http://www.vlada.cz/assets/ppov/rnm/Mensiny-media/polaci.pdf>>.

10.2. Prameny

- videonahrávka pořadu Zajímavosti z regionů (19. 10. 2008-25. 1. 2009)
- on-line vysílání pořadu Události v regionech (17. 10. 2008-6. 2. 2009)
- DVD nahrávka vysílání pořadu Report (září-listopad 2003)
- interní výzkumný materiál Českého rozhlasu Ostrava (výzkum poslechovosti a oblíbenosti polského vysílání, květen 2003)
- interní výzkumný materiál České televize (kvalitativní výzkum spokojenosti pořadu Události v regionech, 2. 1.-28. 4. 2009)
- rozhovory (viz příloha)

11. Přílohy

Příloha č. 1: Grafy s výsledky obsahové analýzy

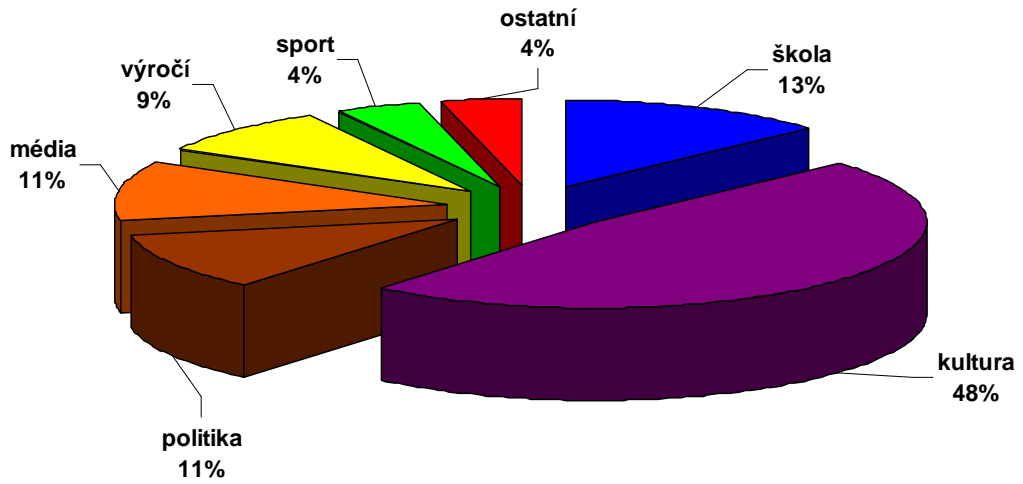
Příloha č. 2: Tabulka s výsledky sledovanosti a podílu na publiku pořadu

Večerníky (Report)/Události v regionech za roky 2003, 2004, 2008

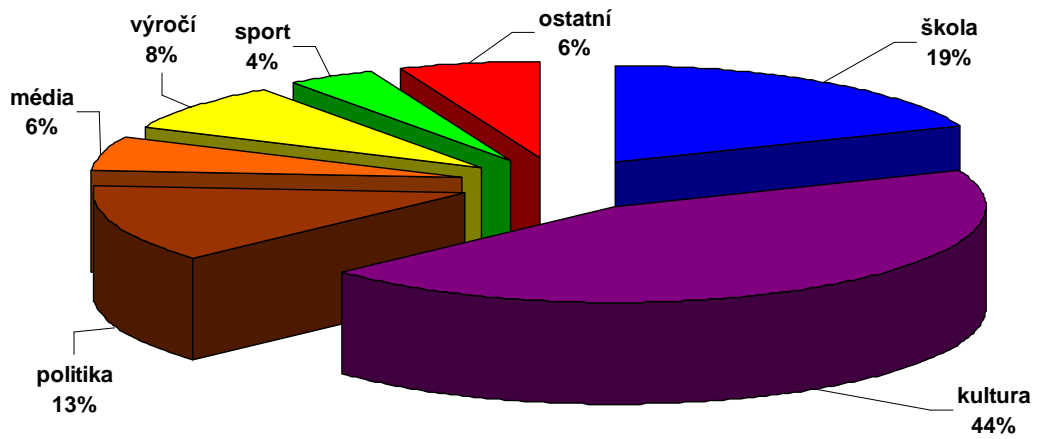
Příloha č. 3: Rozhovory

Příloha č. 1

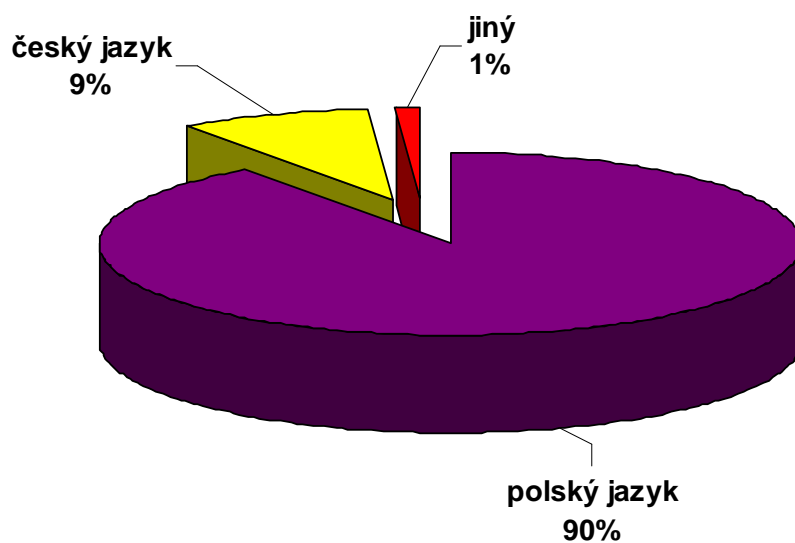
Graf 1a: Téma/Události v regionech (17. 10. 2008-6. 2. 2009)

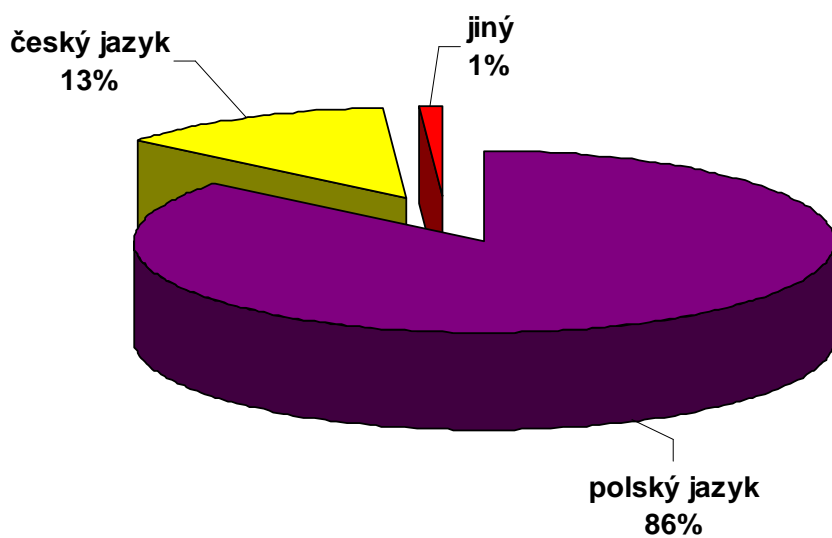
Graf 1b: Téma/Zajímavosti z regionů (19. 10. 2008-25. 1. 2009)

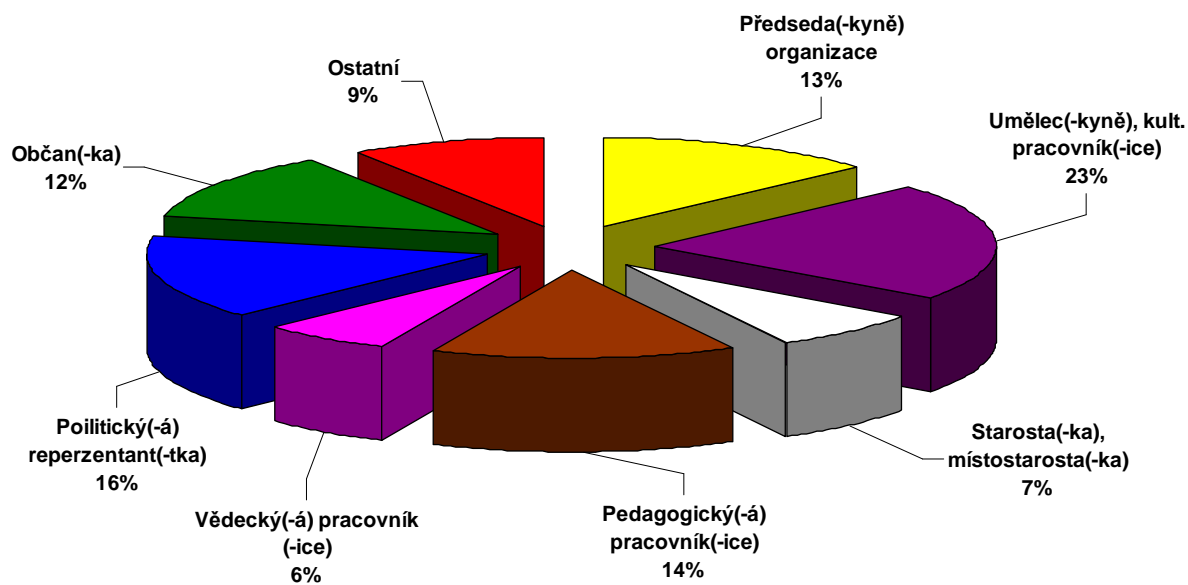
Graf 2a: Jazyk synchronních výpovědí/Události v regionech (17. 10. 2008-6. 2. 2009)

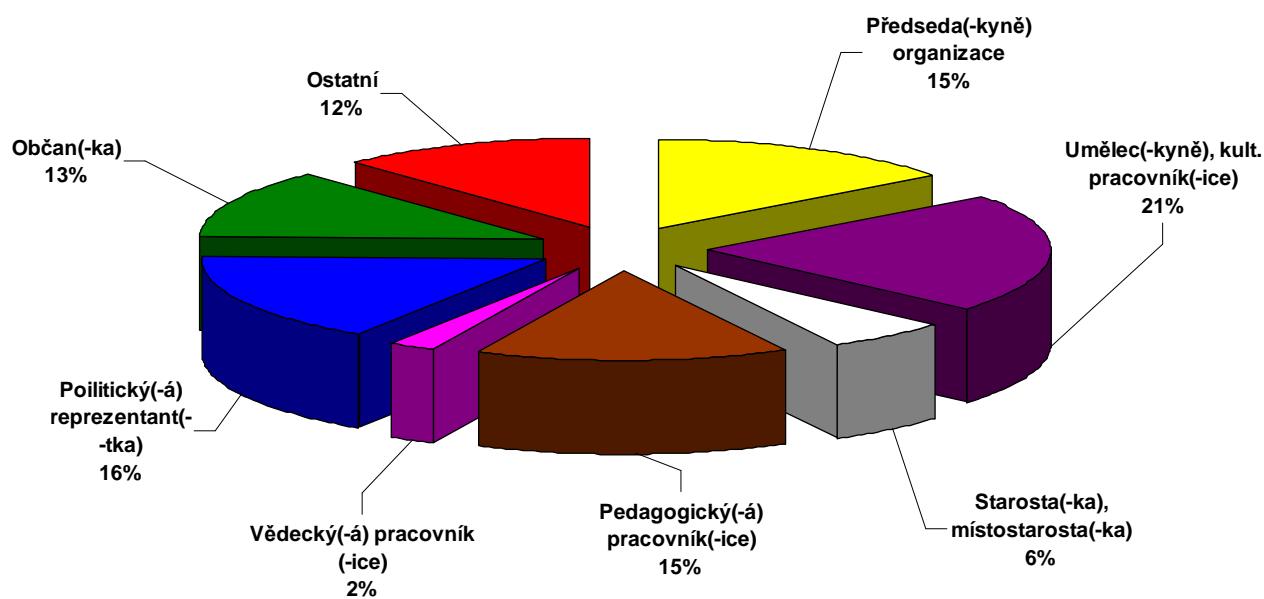
Graf 2b: Jazyk synchronních výpovědí/Zajímavosti z regionů (19. 10. 2008-.25. 1. 2009)

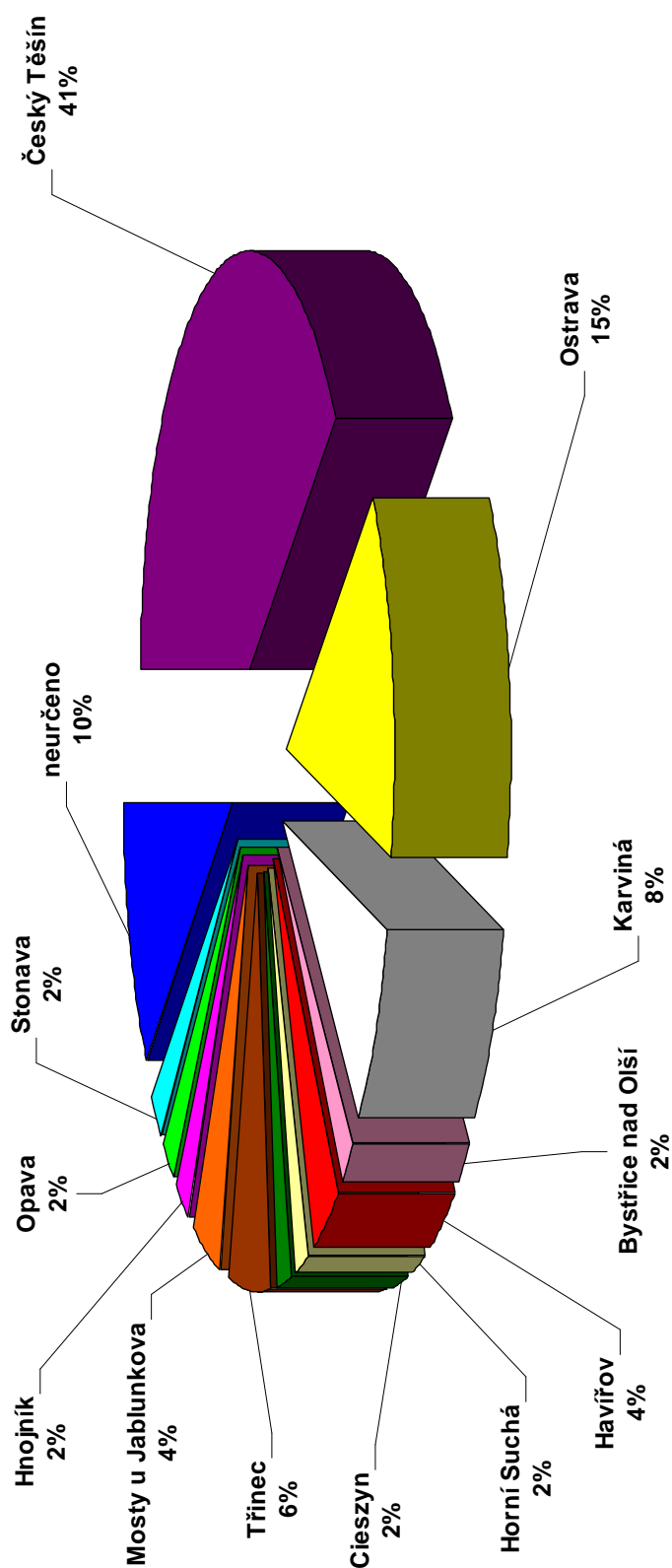
Graf 3a: Aktéři synchronních výpovědí/Události v regionech (17. 10. 2008-6. 2. 2009)

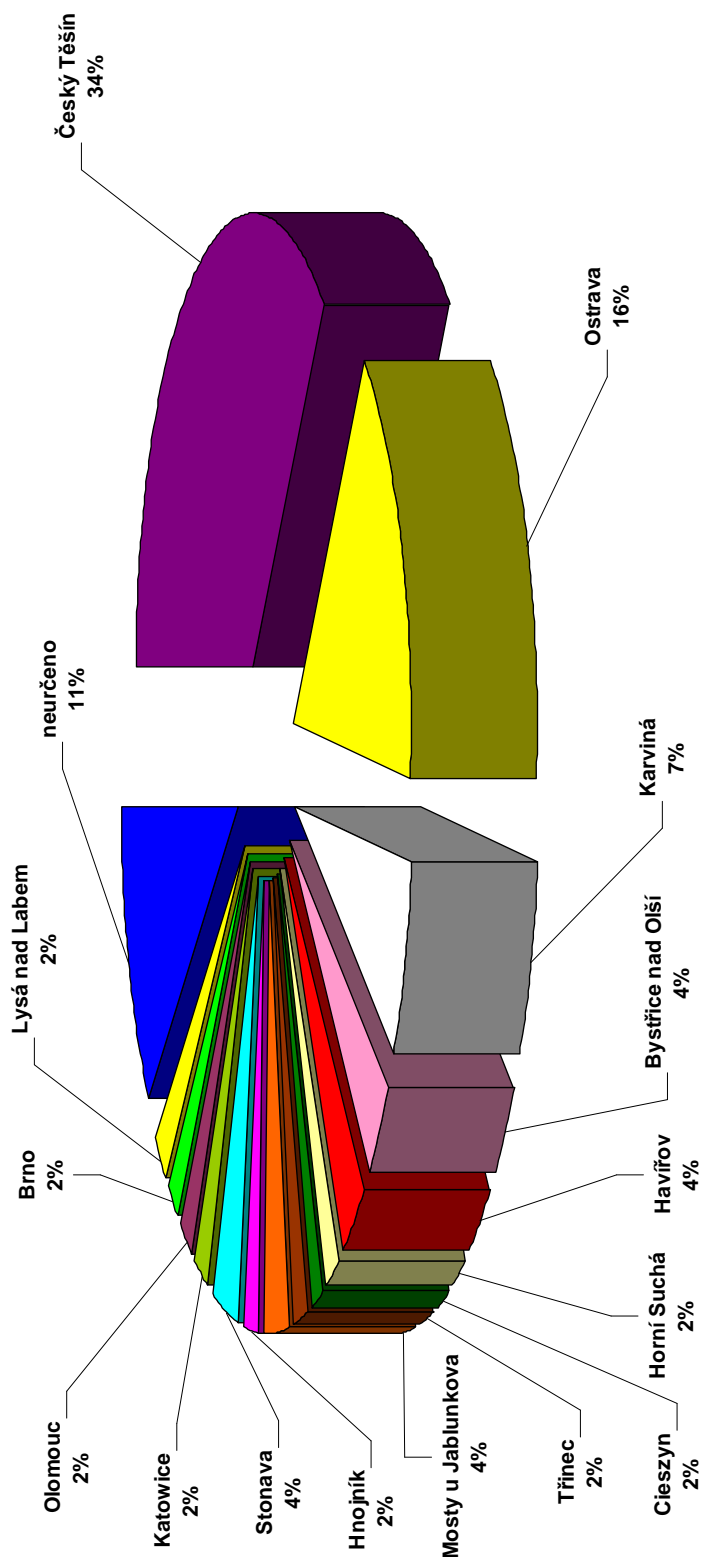
Graf 3b: Aktéři synchronních výpovědí/Zajímavosti z regionů (19. 10. 2008-25. 10. 2009)

Graf 4a: Domicil/Události v regionech (17. 10. 2008-6. 2. 2009)

Graf 4b: Domicil/Zajímavosti z regionů (19. 10. 2008-25. 1. 2009)

Příloha č. 2

Tabulka 1: Večerníky/Události v regionech - průměrná sledovanost a podíl na publiku (data za Report pod cílovou skupinou severní Morava 15+)

titul	kanál	začátek	konec	období	15+			Severní Morava 15+		
					rating (%)	rating (tisíce)	share (%)	rating (%)	rating (tisíce)	share (%)
REG-Večerníky	ČT1	17:50	18:10	1.pol.03	7,8	659	28,47	8,4	141	31,40
	ČT1	17:50	18:10	2.pol.03	8,2	696	35,71	8,4	140	37,16
	ČT1	18:00	18:25	1.pol.04	9,8	833	35,47	9,2	152	35,58
	ČT1	18:00	18:25	2.pol.04	9,8	827	38,75	8,4	137	34,25
REG-Události v regionech	ČT1	18:00	18:15	1.pol.08	7,7	673	32,48	6,4	107	28,81
	ČT1	18:00	18:25	2.pol.08	7,0	611	31,84	5,6	92	26,61

zdroj: TN Sofres-ATO / ATO-Mediaresearch; VPA ČT

poznámka:

rating (% / tisíce) = sledovanost = uváděna v % nebo tisících, z potenciálního publika celé sociodemografické skupiny

share (%) = podíl na publiku = uváděn v %, z diváků konkrétní sociodemografické skupiny (např. dospělí 15+, děti 4-14 let atd.) v dané době přítomných u televizorů

Příloha č. 3

Rozhovor 1:

Dotazovaný: Tomáš Neščák (redaktor Zpráv v polském jazyce)

Tazatel: Alexandra Přečková

Datum: 22. července 2008

V jakých pořadech se objevuje polské vysílání?

T.N.: Polské vysílání ČT, tedy Zprávy v polském jazyce, jsou součástí kdysi Reportu, dnes Události v regionech. Dále ještě v neděli v rámci pořadu Zajímavosti z regionů.

Od kdy se polská část v Reportu a v Zajímavostech z regionů vysílá?

T.N.: Polská část Reportu se vysílá od září roku 2003 a polská část Zajímavostí z regionů je od roku 2007.

Jak často se polské vysílání v Reportu a v Zajímavostech z regionů během týdne vyskytuje?

T. N.: Zprávy v polském jazyce jsou jednou týdně 4 minuty v pátek a 5 minut v neděli v rámci Zajímavostí z regionů.

Jak je na tom relace s redaktorským obsazením?

T. N.: Ze začátku jsme se na tom podíleli asi v šesti lidech, vesměs to byli lidé žijící v ČR, kteří ale měli polskou národnost. Já jsem byl jediná výjimka. Sice jsem narozený v Polsku, ale mám české občanství i českou národnost. Pak jsme byli dlouhou dobu tři a teď od prosince loňského roku jsme zůstali jenom dva s kolegyní Renatou Bilanovou.

S kým spolupracujete?

T. N.: Zpočátku byly takové pokusy o spolupráci s polskou TV Katowice, s regionální, s Trojkou. Spolupráce fungovala různě. Někdy se vyměňovaly materiály, takže něco, co natočili oni tady nebo my tam. Ale byly s tím pořád nějaké problémy. Zkrátka nefungovalo to až tak dobře. Ale teď je ta spolupráce větší. Kolegyně Renata se podílí na pořadu, který se kdysi jmenoval Poznejme se, teď Známe se. Na tom televize spolupracují více. I ta katowická, i ta ostravská.

Informace z jaké oblasti jsou nejrelevantnější?

T. N.: Vzhledem k tomu, že tady zase tolik kauz, skandálů a soudů mezi polskou menšinou není, se spíš jedná o kulturní akce, folklorní festivaly, nějaké sportovní věci a třeba problémy polského školství. Občas se vyskytne i nějaký problém, třeba že je nedostatek financí v rámci nějakých polských spolků. Ale nejčastěji je to kultura, školství, finanční záležitosti polských spolků. Asi tak.

Odkud zprávy většinou pocházejí? Z Česka, nebo i z polské krajiny?

T.N.: Nejčastěji jsou z Těšínského Slezska, z té české části, ale někdy jedeme třeba taky do Polska. Neříkám, že někde daleko, třeba do Katowic. Ale jsou určité akce, kdy spolupracuje Český Těšín a Cieszyn, tak se jezdí i tam. Jedná se například o nějaké filmové festivaly či o spolupráce ekonomických subjektů. Dělají se věci, které jsou lokální, ale dělají se i věci týkající se přeshraniční spolupráce. Pokud je něco zajímavého ve Varšavě, tak se tam zajede. Většinou jde o nějaká setkání novinářů, kteří se zabývají polskou menšinou ve světě atd.

Je nějaký obdobný pořad na jiné TV u nás nebo v Polsku?

T. N.: Co se týče českých televizí, tak nevím o tom, že by nějaký takový pořad větších televizí byl. Spíš je to ojedinělá věc. Ale takové ty místní kabelovky, myslím Stonava, mají nějaké to vysílání v polském jazyce.

Odkud berete informace?

T. N.: Největším zdrojem informací jsou noviny Głos Ludu, které vycházejí už docela dlouho. Pak samozřejmě volají i lidé. Když jedeme někam točit, necháváme vizitky, aby nás někdo v případě potřeby kontaktoval. Dále se řídíme kalendářem akcí. Víme, že je třeba výstava polských výtvarníků tady někde v galerii. Kontaktují nás taky školy, polské spolky, že se děje to a to.

Posílají vám tedy náměty i občané?

T. N.: Občas se stane, že se někdo ozve. Třeba nedávno mě kontaktoval pán, že má nějakou kapelu a že brzy budou mít křest desky. Stává se, že k nám volají lidé nebo píšou maily, že je někde nějaká výstava, nějaký festival nebo koncert v klubu.

Máte v plánu polské vysílání rozšiřovat, nebo z něj udělat samostatnou relaci?

T. N.: Změny byly už zpočátku ve stopáži. Měli jsme 5 minut a moderovali jsme to. Takže se přečetlo studio a pak pokračoval šot. Ale potom, kdy se Report z 25 minut zkrátil na 15 a těch 10 bylo pak v Událostech v regionech (jako součást Událostí), tak se moderování zrušilo a stopáž se snížila na 3,5 minuty až 4. No ale zase 5 minut máme v rámci nedělních Zajímavostí z regionu. S otázkou o rozšiřování se obraťte spíše na vedení.

Změnila se nějak polská část těch dvou pořadů od svého vzniku?

T. N.: Co se týče bývalého Reportu, teď Událostí v regionech, tak se to změnilo jen časově, že dříve to bylo 5 minut, pak ty 3,5 až 4. Změnil se ale taky počet redaktorů a zrušilo se moderování. Nedělní Zajímavosti z regionu jsou pořád ve stejné podobě, ty se nezměnily.

Jaký má polské zpravodajství ohlas u publika?

T. N.: Poláci jsou určitě rádi, že něco takového máme. Ale děkovné dopisy nám zase nechodí. Dostávám spíše někdy nějaký kritický dopis, když řeknu něco gramaticky špatně.

Měla už Česká televize ve vysílání někdy něco podobného? Vysílání pro jiné menšiny? V jiném cizím jazyce?

T. N.: Vysílání v cizím jazyce myslím ne, ale pokud se nepletu, tak kdysi jsme tady měli dva romské redaktory. Netrvalo to ale dlouho. Ale že by vysílali něco ve slovenštině nebo ve vietnamštině, tak to ne. To polské vysílání bylo asi první.

Jaká je struktura polského vysílání? Jak to děláte s titulky? Předabováváte česky mluvící?

T. N.: Snažíme se, aby v tom zněla hlavně polština. Takže nemůžeme tu reportáž stavět na čtyřech českých synchronech, to by asi nemělo smysl. Samozřejmě že se vyskytnou i české nebo anglické synchrony. Kdysi jsme to předabovávali do polštiny a opatřili českými titulky, ale pak jsme zjistili, že to nemá moc smysl. Tak jsme občany nechali mluvit v češtině a dole se české titulky vyměnily za polské.

Vycházejí u nás i noviny v polštině? Má i rozhlas nějaký pořad v polštině?

T. N.: Tak jednak vycházejí již zmiňované noviny Głos Ludu, celkem třikrát týdně, v úterý, čtvrtek a v sobotu. Český rozhlas Ostrava má taky relaci v polském jazyce. Takže kromě veřejnoprávní televize to má i veřejnoprávní rozhlas.

Rozhovor 2:

Dotazovaný: Karel Novák (šéfredaktor, TVS Ostrava)

Tazatel: Alexandra Přečková

Datum: 22. července 2008

Máte v plánu polské vysílání rozšiřovat?

K. N.: Nemáme v plánu to rozšiřovat. Myslím si, že stopáž čtyř minut je dostatečná vzhledem k tomu, že žádná jiná národnostní menšina nebo skupina nemá takové vysílání v rámci Událostí v regionech.

Proč se upustilo od moderování a kdy?

K. N.: Moderace fungovala do roku 2006. Od dalšího roku se od ní už upustilo, a to z toho důvodu, že tehdy byla relace Reportu rozdělena na dvě části - 15minutový Report a 10minutové Události v regionech. Takže jsme zkracovali stopáž, a proto se moderace neoplatila. Nebylo tedy efektivní relaci moderovat.

Jaký je rozdíl mezi polským zpravodajstvím v Událostech v regionech (v Reportu) a v Zajímavostech z regionů?

K. N.: Do Zajímavostí se přidává ještě jedna zpráva navíc, takže stopáž se rozšiřuje na pět minut. Jinak je tam to stejné, co v pátečním vydání Událostí v regionech.

Jaká je sledovanost relace?

K. N.: Je to takové specifické vysílání, takže samozřejmě sledovanost během té čtyřminutovky klesá. Ale chápeme to zase jako určitou službu polské veřejnosti.

Je pořad nějak dotován?

K. N.: Když polské vysílání vznikalo, byla to nová věc, se kterou se nepočítalo ve VÚ ČT (to znamená výrobní úkol České televize, prostě peníze na výrobu). Proto jsme žádali peníze na rozjezd. V dalších letech už se s tím ve VÚ ČT počítalo, takže po roce 2004 už dotace nebylo potřeba.

Rozhovor 3:

Dotazovaný: Ilja Racek (ředitel TVS Ostrava), Xenie Kaduchová (programová manažerka TVS Ostrava)

Tazatel: Alexandra Přečková

Datum: 9. září 2008

Co bylo podnětem polského vysílání?

I. R.: Podnětem polského vysílání byla žádost představitelů polské menšiny, kterou adresovali v mnoha letech České televizi. Ležely tady dopisy už z takového konce 90. let. Bylo to asi docela přirozené vzhledem k tomu, že Český rozhlas Ostrava už asi 50 let, nebo jak dlouho, má polské vysílání. A vzhledem k tomu, že jsem se touto problematikou zabýval na Ministerstvu kultury, když jsem tam pobýval, tak mi to přišlo přirozené. Sešli jsme se s představiteli polské menšiny a po určitém čase se nám to podařilo zrealizovat.

Podléhá vysílání pro menšiny nějakému nařízení nebo zákonu?

I. R.: Samozřejmě že v zákonu o národnostních menšinách a vůbec i v zákonu o ČT je to, že máme poskytovat co nejširší spektrum názorů bez rozdílu věku, pohlaví a národnostní příslušnosti. V rámci Evropy je definováno, že menšiny mají své vysílání a mají ho ze zákona. U nás to je jen v takové obecné rovině.

Máte v plánu polské vysílání rozšiřovat?

I. R.: Už před dvěma lety jsme začali ten příhraniční magazín Poznejme se. Předpokládáme, že příští rok bychom v tom pokračovat v nové formě. Předtím byl magazín v takové podobě, že jsme připravovali při každé straně hranice vlastní verzi. Teď by měla být společná redakce a společný pořad.

X. K.: Na pořad Poznejme se jsme získali dotaci ze strukturálních fondů Evropské unie v rámci programu Interreg IIIA. Týkal se přeshraniční spolupráce, konkrétně poprvé v historii šlo o spolupráci s TVP Katowice. Jednalo se o zrcadlový projekt - každý si dělal své. Stopáž byla dvacet pět minut.

Kdy začal vysílat pořad Poznejme se?

X. K.: Začalo se v září 2006, v Katowicích v říjnu. Pořad byl velmi úspěšný, i když měl horší vysílací čas. Vysílal se proto i na ČT24, a dokonce mají vlastní web. V září 2007 ale skončil. Jeho následovníkem se stal obdobný pořad Známe se. Ten už není financován z evropských fondů, ale z vlastních zdrojů.

Jaká byla náplň pořadu?

X. K.: Chci podotknout, že pořad byl dvojjazyčný. Redaktoři Magdalena Holeksová a Petr Šiška se věnovali věcem v oblasti společenského života. Informovali i zvycích, Vánocích, Velikonocích atd. Jenom ty pozitivní věci. Report je taky zaměřen na pozitivní zpravodajství.

Bylo nějaké kritérium pro výběr redaktorů a moderátorů polského vysílání v Reportu?

I. R.: My jsme dělali normálně konkurz. Pokud vím, tak bylo 6 nebo 7 lidí tehdy. Dva tam jsou do dneška.

Takže polský rodný jazyk nebyl rozhodující?

I. R.: To nebylo žádné kritérium. Prostě museli umět polsky na takové úrovni, aby se to dalo poslouchat a aby to nevypadalo tak, že tady nějací amatéři dělají polské vysílání. V tomto regionu to ale není problém, za Karvinou už umí polsky každý.

Jaké máte ohlasy na polské vysílání?

I. R.: Ze začátku to bylo zajímavé, protože nám Poláci děkovali a někteří čeští nacionalisté nám, většinou anonymně, posílali vulgární maily. Jediný problém vznikl, když jsme měnili strukturu regionálního vysílání a zkrátili jsme to. Vzbudilo to velkou nevoli.

Proč zrovna vysílání v polském jazyce a ne v jiném?

I. R.: Polské obyvatelstvo je umístěno hlavně na teritoriu, jak známo, mezi Karvinou a Jablunkovem, takže naše regionální stanice zasahuje celé to území, na kterém Poláci žijí. My jsme uvažovali o vysílání ve slovenštině, jenže Slováci jsou rozšíření spíše v Praze a po celé republice než na území Moravskoslezského kraje. Takže by to pro nás nemělo moc velký smysl. Tam bychom tu populaci zasáhli jenom z části. Pouvažujeme ještě o různých jiných variantách, včetně romského vysílání, protože Moravskoslezský kraj je známý tím, že je značně multikulturní - až po Řeky, o Vietnamcích nemluvě.

Rozhovor 4:

Dotazovaný: Igor Horváth (ředitel Českého rozhlasu Ostrava), Halina Drabek (redaktorka polského vysílání)

Tazatel: Alexandra Přečková

Datum: 9. září 2008

V jakých pořadech je polské vysílání?

I. H.: ČRo Ostrava vysílá pravidelně v polském jazyce v podstatě celý týden kromě soboty. Od pondělí do pátku je to pořad, který se jmenuje Kwadrans polských aktualit. Vysíláme ho vždy od 19 hodin. Podle toho názvu Kwadrans to znamená, že je to čtvrt hodina, i když ten čas není striktně daný. Je to v podstatě takový zpravodajský magazín, který přináší posluchačům informace z toho území, které je nejvíce osídleno polskou menšinou. My tomu říkáme, tedy nejenom my, tzv. Záolží. Samozřejmě se tam také objevují informace týkající se např. přeshraniční spolupráce našich sousedních regionů. V neděli od 19 do 19:30 je v polském jazyce pravidelně vysílán pořad, který se jmenuje Polská půlhodina. Ten už nemá takový zpravodajský charakter, je to v podstatě publicistická půlhodina. Náplní je například rozhlasová reportáž a dokument, občas se v tomto pořadu objevují i některé umělecké formy rozhlasového vysílání, prvky slovesného umění, jako četba z literárních děl, nebo poezie a záznamy divadelních představení v polském jazyce či literární pásma.

Takže v těchto pořadech se čeština vůbec neobjevuje?

I. H.: V podstatě ne. Pokud se tam čeština objevuje, tak to v případech, že se k nějakému ožehavému tématu v nějaké obci vyjadřuje třeba starosta, který není polské národnosti. Ale v tom případě je jeho výpověď přeložena do polského jazyka.

Zprávy, které vysíláte, jsou založeny hlavně na aktuálnosti, jestli tomu dobře rozumím?

I. H.: Přesně tak. Obecně rozhlas je aktuálním médiem. Kwadrans polských aktualit jsou velmi zjednodušeně řečeno zprávy o všem možném, co se v té oblasti, kde žijí polští spoluobčané, děje. Nejsou to jen zprávy kulturního charakteru, ale i zprávy ekonomické, politické, samozřejmě že hlavně na úrovni samospráv obcí. Takže ve zprávách je kultura, politika, ekonomika i sport. Základem ale je, že jsou opravdu aktuální.

Od kdy se tyto pořady vysílají?

I. H.: Polské vysílání obecně v Českém rozhlase Ostrava, a předtím v Československém rozhlase Ostrava, má dlouhou tradici. Poprvé zaznělo 1. července 1950. Je pravdou, že

ČRo Ostrava je jedinou regionální stanicí Českého rozhlasu, která má vysílání v polském jazyce, což je samozřejmě dáno tím, že na území našeho kraje občané polské národnosti žijí.

Jaký byl podnět k polskému vysílání?

H. D.: To bylo tak nějak ve čtyřicátém sedmém. Na tomto území žilo strašně moc Poláků, a tak vznikaly po válce různé polské organizace. Vznikl Polský kulturní a osvětový svaz, který zaštiťoval všechny Poláky tady žijící, tedy občany České republiky, ale polské národnosti. A z toho vznikaly různé další organizace. Bylo zde i hodně polských škol, ale málo učebnic. Tak přišli na to, že by bylo dobré nějaké ty osvětové věci do školy připravovat formou rozhlasu.

Jak se to dále rozvíjelo?

H. D.: Zpočátku šlo pouze o vysílání v sobotu a v neděli. Většinou to byla nějaká četba atd. Pak se to rozrostlo na každodenní pořad. Nejdříve to bylo 10 minut, pak 15. Měnil se i čas, nejdříve to bylo v jednu hodinu, pak ve čtyři. A tak nás posouvali, až teď jsme v sedm večer. Edukační zaměření se postupně vytrácelo.

Jak je to se státní příslušností redaktorek?

I. H.: V současné době je polská redakce složena ze tří redaktorek, shodou okolností jsou to tři ženy. Redaktorky jsou nyní všechny české národnosti, ale polský jazyk ovládají dokonale. Musím ale poznamenat, že tak, jak Český rozhlas dbá na spisovnou češtinu, tak také dbá na spisovnou polštinu.

A spolupracujete s televizemi či s jinými rádii?

I. H.: Čas od času ano. Snažíme se tu spolupráci navázat například s polským rozhlasem Katowice, Krakow, což jsou nejbližší regionální stanice veřejnoprávního rozhlasu v Polsku. Spolupráce spočívá například ve výměně hudby nebo hudebních pořadů. Protože i v našich polských pořadech zaznívá i hudební složka polských interpretů. Vymysleli jsme už i několik projektů, které se bohužel ale nezrealizovaly.

A spolupracujete i s Českou televizí v rámci polského zpravodajství?

I. H.: Když v TVS Ostrava s polským vysíláním začínali, tak jsme panu Rackovi nabídli, že kdyby potřebovali nějakou pomoc s rozjezdem polského vysílání, ať redaktorskou či konzultační, že vyjdeme vstříc. Ale na konkrétním vysílání se už redaktoři polské části v ČT domlouvali s našimi redaktorkami.

Máte nějaké specifické ohlasy na to polské vysílání? Hlavně ze strany polské menšiny?

I. H.: Když jsou posluchači spokojeni, většinou se neozývají. Tím ale nechci říct, že nemáme žádné dobré ohlasy, máme ohlasy i na polské vysílání. Asi před čtyřmi pěti lety jsme si chtěli ověřit, jak je to vysílání posloucháno. Oslovili jsme oddělení výzkumu v Praze, jestli by pro nás nepřipravili na míru šitý projekt průzkumu polského vysílání. Musím říct, že nás ty výsledky docela mile překvapily. Více než polovina obyvatel našeho kraje, která se hlásí k polské národnostní menšině, to vysílání pravidelně poslouchá. A z hlediska obsahu, až na nějaké drobnosti, bylo hodnocení velmi příznivé. Samozřejmě to fungovalo i jako jakási zpětná vazba. Celkově lze říci, že tímto speciálně zaměřeným průzkumem jsme si ověřili, že to polské vysílání je posloucháno.

A máte v plánu nějaké jiné pořady v polském jazyce?

I. H.: Myslím, že v současné chvíli je jak z hlediska stavby, počtu minut odvysílaných týdně v polském jazyce či kvality systém polského vysílání nastaven dobře a nemáme v plánu ho nějakým výrazným způsobem měnit. Ani obsahově, ani formu.

A v jiném jazyce?

I. H.: Český rozhlas Ostrava, stejně jako ostatní regionální stanice rozhlasu, vysílá vzhledem k další menšině slovensky a romsky. To jsou ale relace, které připravují redakce romského a slovenského vysílání v Praze. My je přebíráme přes satelit do našeho vysílání od pondělí do čtvrtka, na střídačku slovensky a romsky